

T.C.
ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

(PANTOLONUN TARİHÇESİ)

(Aysel DİNÇ)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

İstanbul (2019)

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
(SANAT VE TASARIM ANA BİLİM DALI)

(PANTOLONUN TARİHÇESİ)

(Aysel DİNÇ)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tez Danışmanı: (Dr. Öğr. Üyesi Cemile TUNA)

Bu çalışma 02.09.2019 tarihinde yapılmış olan Tez Savunma Sınavında tarafımızca incelenmiş olup, kapsam ve kalite açısından Yüksek Lisans Tezi olmaya yeterli bulunmuştur.

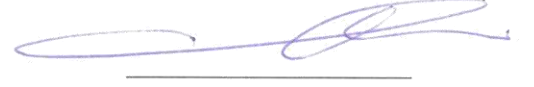
Dr. Öğr. Üyesi Cemile TUNA
(Danışman)

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri

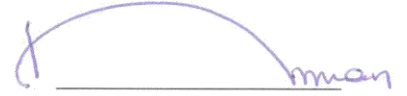
Dr. Öğr. Üyesi Cemile TUNA
(Danışman)

Altınbaş Üniversitesi

Prof. Dr. Nurcan PERDAHCI

Altınbaş Üniversitesi

Doç. Dr. Vildan TOK

Marmara Üniversitesi

Bu çalışma bir Yüksek Lisans tezinin tüm gerekli şartlarını taşımaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Lutfiye BOZDAĞ
(Anabilim Dalı Başkanı)

Doç. Dr. Nur Banu KAVAKLI
Enstitü Müdürü

Sosyal Bilimler Enstitüsü onayı: 02.09.2019

Bu dokümandaki tüm bilgilerin akademik kural ve etiğe bağılı kalınarak yazıldığını ve tez yazım kuralları kapsamında bu çalışmada bulunan ve özgün olmayan bütün bilgi ve materyallerin referanslandırıldığını temin ederim.

Aysel DĞNÇ

Ğmza

ÖZET

[PANTOLONUN TARİHÇESİ]

[Aysel DĞNÇ]

[Yüksek Lisans], [Sanat ve Tasarım Ana Bilim Dalı], Altınbağ Üniversitesi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cemile TUNA

Tarih: [Ağustos, 2019]

Pantolon'un insanların hayatına girmesi yaşam şartlarından moda olmasına kadar uzanmaktadır. Pantolon M.Ö. 4.Yüzyılda doğa koşullarından korunmak için insanlar tarafından giyilmeye başlanmıştır. Sonraki yüzyıllarda ise pantolonun kavramı giderek değişmeye başlar. Farklı kimliklerle karşımıza çıkar. Kimi zaman bir moda ikonu, kimi zaman giyinme arzusu, kimi zaman bir kimlik, kimi zaman ise bir sembol olarak hayatımızda yer alır.

Tağ devri döneminde örtünme ve doğa şartlarından korunmak için giyildiği varsayılan pantolon sınıfsal bir ayırım olarak karşımıza çıkar. Pantolon boylarının değişmesi bir sınıf ayırımı olarak gösterilir. Uzun pantolonlar iğci ve köylü kesimi tarafından kısa pantolonlar ise zengin ve soylu sınıf tarafından giyilmiştir. Pantolon boyları yıllara göre değişiklik göstererek toplum arasında ayırımın bir parçası olur.

Farklı pantolon modelleri önce soylular tarafından giyilir sonra halka iner, sürekli değişiklik gösteren pantolon modelleri erkeklerin vazgeçilmez bir giyim aracı haline gelir. Erkek giyimi olarak bilinen pantolonu kadınların giymek istemesi hoş karşılanmayarak kadınlara farklı cezalar ve baskılar uygulanır. Tüm bu baskılara rağmen pantolon giymek isteyen kadınlar cinsiyetlerini gizleyerek erkek gibi görünmeye çalışmışlardır.

Fransız (1789) devrimi ile başlayan özgürlükler toplumlar arasında pantolonun yayılmasını beraberinde getirmiştir. Amerika'da 1850 yıllarında Kadın hakları

savunucusu olarak tanınan Amelia Blomer'in çabaları ile kadınlar sadece bisiklete binmek için etek altına pantolon giymeye başladılar.

Kadının pantolonu etek altına bile giyebilmesi kadının hayatında bir devrim gibi başladı, kadınlar pantolona geç kavuşur ama kadın özgürlüğü adına köklü değişime neden olur. Pantolonlar artık sadece erkek giysisi olmaktan çıkar.

1914 Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte savaşın getirdiği zorluklarla kadınlar erkeklerin işlerinde çalışmaya başladılar. Çalışan kadınlar erkek işçilerin yaptıkları ağır işlerden dolayı dayanıklı bir giysiye ihtiyaç duydular ve zorunlu olarak pantolon giymeye başladılar.

Blucin Pantolonun yaygınlık kazanması Levi Strauss 1850 yıllarında çadır bezi üreticisi olarak çalışan maden işçileri için ürettikleri kumaşlardan yapılan pantolonların kadınlar ve erkekler tarafından giyilmesi ile başlamıştır. Levi Strauss ürettikleri bu kumaşları Denim boyası ile boyatır, boyanan kumaşlardan pantolonlar üretilmeye başlanır, üretilen pantolonlara blucin adı verilir. Levis tasarlayıp ürettiği ilk pantolonlara ise kendi adını vererek Levis markasını oluşturur. Çok sağlam olan Denim kumaşların Türkiye'ye gelmesi ise Muhteşem Kot isimli bir Türk'ün iş seyahati sırasında kumaşlardan satın alıp Türkiye'de üretimine başlaması ile gerçekleşmiştir olur. Türkiye'de kot adı ile başlayan pantolon kadın ve erkeği hareket özgürlüğüne kavuşturur.

Fransa'da modacı Coco Chanel'in kadınlar için pantolon tasarlamaya başlaması ile dünyada pantolon giyimi kadınlar arasında yaygınlaşmıştır.

Kadınlar günlük yaşamlarında pantolonu rahatça giymelerine rağmen bazı ülkelerde kadının kamu kurumlarında pantolon giymesi yasaktır. Geçmişte erkek giyimi olarak bilinen pantolon günümüzde kadın ve erkeğin ortak giysisidir.

Anahtar kelimeler: pantolon, pantolon tarihi, kadın pantolonu

ABSTRACT

[HISTORY OF PANTS]

[Aysel DĖNÇ]

[Master's], [Department of Art and Design], Altınbağ University

Supervisor: Dr.ÖĞr.Üyesi Cemile TUNA

Date: [JULY 2019]

Pants' entry into the life of people, starting from the conditions of life goes to fashion. Trousers BC In the 4th century, it started to be worn by people in order to protect from natural conditions. In the following centuries, the concept of trousers began to change gradually. We come up with different identities. Sometimes a fashion icon, sometimes a desire to dress, sometimes as an identity, sometimes as a symbol takes place in our lives.

The pants, which were assumed to be worn to cover the veils and protect them from the natural conditions during the stone age, also appear as a class distinction. The change in trouser lengths is shown as a class distinction. Long trousers were worn by the workers and peasants and short trousers were worn by the rich and noble class. Trouser lengths vary according to years and become part of the distinction between society.

The different trousers are first worn by the Nobles, then descend into the ring, and the ever-changing trousers become an indispensable tool for men. It is not welcomed that women want to wear trousers, which are known as men's wear, and different punishments and pressures are applied to women. Despite all these pressures, women who wanted to wear pants tried to look like men by hiding their gender.

The freedoms that began with the French (1789) revolution brought about the spread of trousers among societies. With the efforts of Amelia Blomer, known as a women's rights defender in the United States in 1850, women begin to wear trousers under a skirt only for cycling.

The fact that a woman can wear her trousers even under a skirt starts like a revolution in her life, women get to the pants late but they cause a radical change in the name of women's freedom. Pants are no longer just men's clothing.

With the start of the first world war of 1914, they began to work in the women's affairs with the difficulties of the war. The working women needed durable clothing due to the heavy work done by the male workers and began to wear trousers.

The spread of the trousers began in the 1850s when Levi Strauss, who worked as a tent cloth manufacturer, produced trousers made of fabrics produced for mine workers by women and men. Levi Strauss dyes these fabrics with Denim dye and starts to produce trousers from dyed fabrics, and the trousers produced are called jeans. Levis designs and manufactures its own trousers and creates its own brand. is coming to Turkey are very robust buying denim jeans is a fabulous fabric from Turkey during the business trip can be realized with the start of production in Turkey. Starting with denim pants male and female name in Turkey restored the comfortable freedom of movement.

In France, the fashion designer Coco Chanel began to design pants for women, which made it popular among women.

Although women wear trousers in their daily lives, it is forbidden for women to wear trousers in public institutions. Trousers, known as the gender struggle of men and women, are now known as the clothes of both men and women.

Keywords: Pants, History of Pants, Women's Pants

ĞÇĞNDEKĞLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
ĞÇĞNDEKĞLER.....	v
RESĞM LGSTESĞ	x
GĞRGğ.....	1
1. BÖLÜM	2
1.1. Pantolon.....	2
1.2. Pantolonun Tanımı	2
1.3.Tarihçesi	3
1.4.. Kadın pantolon tarihi.....	9
1.4.1. Fransa’da pantolon.....	10
1.4.2. Ğngilter’de pantolon.....	16
1.4.3. Amerika’da pantolon	19
2. BÖLÜM	26
2.1. Türk Giyim Kültüründe Pantolon	26
2.2. Türk Giyim Kültüründe Pantolon ÇeĞitleri	28
2.2.1. Potur	28
2.2.2. ÇakĞır.....	29
2.2.3. Don.....	29
2.2.4. ğalvar	30
3. BÖLÜM	32
3.1. Osmanlı’da Pantolon.....	32
3.1.1. Osmanlı Askeri Kıyafetlerde Pantolon	34
3.1.2. Osmanlı Sivil Kıyafetlerde Pantolon.....	37

• Erkek kıyafetleri	
3.1.3. Osmanlı Sivil Kıyafetlerde Pantolon.....	40
• Kadın kıyafetleri	
4. ğalvar“dan Pantolona Geçiğ.....	43
5. Cumhuriyet sonrası kıyafetlerde pantolon	44
6. Pantolonda Devrim	51
6.1. Blucinin Tarihi (kot pantolon)	51
6.1.1. Amerika“da Blucin	52
6.1.2. Türkiye“de Blucin.....	53
6.1.3. Muhteğem Kot Kimdir.....	55
6.2. Pantolon“da Kullanılan Aksesuarlar	56
6.2.1. Metal Dügme	56
6.2.3. Rivet	57
6.2.3. Kuğgözü	57
6.3. Kesimlerine Göre Pantolon Çeğitleri.....	58
6.3.1. KumaÇ Pantolon.....	58
6.3.2. Pantolon Etek	59
6.3.3. Kapri Pantolon	59
6.3.4. ğalvar Pantolon	60
6.3.5. Ėspanyol Paça Pantolon	61
6.3.6. Golf Pantolon	63
6.3.7. Gemici Pantolon.....	64
6.3.8. Hakama Pantolon	65
6.4. Bel Kesimlerine Göre Pantolon.....	66
6.4.1. Yüksek Belli Pantolon.....	66
6.4.2. Orta Yükseklikte Belli Pantolon	66
6.4.3. Dügük Belli Pantolon	66

6.4.4. Çok Düşük Belli Pantolon	66
6.5. Pantolonda Kullanılan Kumaşlar	68
7. Pantolon Kemer Çeşitleri	69
7.1. Kumaş Kemerler	69
7.2. Madeni Kemerler	69
7.3. Deri kemerler	69
7.4. Askılar	70
7.5. Kadın kemerleri	71
7.6. Erkek kemerleri	71
7.7. Günümüzde Pantolon	72
SONUÇ	73
KAYNAKÇA	74

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Commedia dell arte tiyatrosunda İtalyan komedyen Aziz Pantaleone.....	5
Resim 2 : Edebiyatın yeri kapağı.....	6
Resim 3: Fransız kralı XIV. Louis Külot pantolonlu resmi.....	8
Resim 4: Paul Poirets, Kadın pantolonları.....	10
Resim 5: 1959'da Coco Chanel.....	11
Resim 6: 1933 Coco Chanel tasarımı kadın pantolonu, Marlene Dietrich.....	12
Resim 7: Yves Saint Laurent'ın 1967 İlkbahar Yaz Koleksiyonu, Kadın Smokini.....	13
Resim 8: Jean Seberg, 1965 bluz pantolon.....	14
Resim 9: Cecile Duflot, 17 Mayıs 2012.....	15
Resim 10: Birleşik Krallık cephane işçileri, 1918.....	16
Resim 11: Debenhams Kardeşler, 1925.....	17
Resim 12: Hardy Amies Aquascutum, 1939.....	18
Resim 13: Amelia Bloomer.....	19
Resim 14: Elizabeth Smith Miller, 1851.....	20
Resim 15: Amelia Earhart, 1928.....	21
Resim 16: Audrey Hepburn kapri pantolon, 1950'li yıllar.....	23
Resim 17: 1970'lerde Kaliforniyalı kız öğrenciler.....	24
Resim 18: 1970'ler, kısa blue jean Çortlar.....	25
Resim 19: Çin'in Batı Kesiminde Bulunan 3000 yıllık İpek Pantolon.....	26
Resim 20: Kurganlardan Çıkan İpek Türk pantolonu Moğalistan.....	27
Resim 21: Potur pantolon.....	28
Resim 22: Çakır Pantolon.....	29
Resim 23: Türk'lerin giydiği iç donu.....	30
Resim 24: 9. yy. kadın Çalvarı.....	31
Resim 25: Osmanlıda Yapılan Reform Öncesi ve Sonrası Giyim.....	32
Resim 26: 19. yy. İstanbul halkının giyim tarzı.....	33
Resim 27: Osmanlı Dönemi'nde Askeri Kıyafetlerde (yeniçeri) Değişim.....	35
Resim 28: İstadiye öğrencisi Laleli İbrahim 1858'de çekilmiş fotoğrafı Aziziye fesi ile bir memur (1864) Mazlum Paçazade vezir Memduh Paça (1866).....	36
Resim 29: Batı Tarzlı Modern Kıyafetleriyle Padişah II. Mahmut.....	38

Resim 30: Ferace	40
Resim 31: 19.yy. saraylı kadın.	41
Resim 32: Setre pantolon	44
Resim 33: Atatürk (smokin kıyafetiyle).....	46
Resim 34: Darülbedayi kızları – 1930’larda, İstanbul ğehir Tiyatrosu’nun, eski adıyla Darülbedayi oyuncu kızlar.....	47
Resim 35: İstanbul Üniversitesi Öğrencileri ,Türk Hava Yolları Hostesleri (Tayyör kıyafetleriyle).....	48
Resim 36: Atatürk ve EĞi Latife Hanım	49
Resim 37: Levi Strauss	52
Resim 38: MuhteGem kot.....	55
Resim 39: Metal kot düğmesi	56
Resim 40: Rivetli kot pantolon.....	57
Resim 41: Kemerli kuÇ gözlü kot pantolon	57
Resim 42: Katharine Hepburn (KumaÇ pantolon)	58
Resim 43: Pantolon etek.....	59
Resim 44: Kapri pantolon	60
Resim 45: galvar pantolon	61
Resim 46: Ėspanyol paça pantolon	62
Resim 47: Golf pantolon.....	63
Resim 48: Gemici pantolon	64
Resim 49: Hakama pantolon	65
Resim 50: Bellerine göre pantolon türleri	67
Resim 51: Panatolon kemerleri.....	70
Resim 52: Askılı pantolon giyen erkekler 1930’lu yıllar	71

GİRİŞ

Giyim konusu insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanların elbiseleri onların içine girip oturdukları ilk evi sayılmaktadır. İnsanların giyinmesinde pek çok unsurun etkili olduğunu görürüz. İnsanlar başlangıçta, kıyafetlerini sıcak, soğuk, kar ve yağmur gibi tabiat şartlarından korunmak için giymişlerdir.

İklim, coğrafya ve tabiat şartları kadar dinî inanışlar ve kültürel değerler de kıyafeti belirlemiştir. Kıyafet bir yönüyle bireyin yaptığı işi (asker, sivil, polis, din adamı, hemşire vs) dolayısıyla statüsünü, diğer yanıla da ekonomik durumunu ve cinsiyetini ortaya koymaktadır.

Giyimdeki gelişmeler çeşitli milletlerin dini inançlarına, medeni durumları ile örf ve adetlerine göre farklılıklar göstermiştir. Giyim tercihinde, iklim şartlarının, dinî inanışların, kültürel farklılıkların, zevklerin, hatta ekonomik durum ve sosyal değerlerin etkisinden söz edilebilir.

Kullanılan giysi ilk başlarda sadece örtünmek ve dış etkenlerden korunmak için kullanılmıştır. Sonraki dönemlerde süslenme ve görseelliği daha çekici ve tüketilir hale getirmek için moda denilen kavram ortaya çıkarmaya başlamıştır.

Moda kelimesine etimolojik olarak bakıldığında Latince “modus” yani oluşmayan sınır manasına gelen sözcükten türediğini ve günümüze kadar geldiğini görmekteyiz:

*Geçici olarak yeniliğe ve toplumsal beğeniye uygun olan. Şapka modası gibi.
(Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğü)*

Toplumsal hayatta ortaya çıkan geçici yenilik olarak bilinen moda, derin bir geçmişe sahip olmakla birlikte modern ve profesyonel anlamda 20. yüzyılın ilk yıllarından itibaren şekillendi. Daha çok cezbetmek ve beğeni üzerine odaklanan moda, özellikle kentleşmeye geçtikten sonra sosyoloji, psikoloji, sanat tarihi gibi farklı disiplinlerle birlikte yürümüş, toplumu yönlendirip çeşitli davranış biçimleri kazandırmıştır.

Bireyi görseellik anlamında daha çekici ve ilginç göstermek adına şekil, biçim, renk, çizim, aksesuar gibi mikro unsurları temel alan moda tasarımcılarının özellikle 20. yüzyılda kendine özgü bir takım akımlar geliştirdiği görülmektedir.

Geçici yenilik olan modanın vazgeçilmez bir ürünü olan pantolon ilk çıktığı dönemde pratik bir giysi olup sonraki dönemlerde ise kadın ve erkek için bir simge niteliği taşıdığıdır. Dönemlere göre çeşitlilik göstermiş, kimi zaman bir kimliğe bürünmüş kimi zaman kadın ve erkek arasındaki eşitlik simgesi olmuştur.

Bu çalışmada kadın ve erkek hayatında sosyolojik ve politik bir kimlik çatışmasına dönüşen pantolonun tarihçesi, kökeni ve çeşitlerine yer verilecektir. Türk kültüründe pantolonun yerine ayrıca değinilecektir. Pantolon çeşitleri detaylandırılarak açıklanacaktır. Tezin ana konusu olan pantolon ve kadının hayatında pantolonunun yeri araştırılacaktır.

1. BÖLÜM

1.1. PANTOLON

1.2. Pantolonun Tanımı

Giyim, bir milletin milli kültürünü gelenek ve göreneklerini, yaşam biçimini simgeleyen ve tanıtan en önemli unsurlardan biridir. Tüketimin en görünür biçimlerinden biri olan giyim, kimliğin kurulmasında önemli rol oynar.

Giyim tercihleri, insanların hem belli bir zaman dilimine uygun görünümlere ilişkin güçlü normları, hem de olağanüstü bir seçenek zenginliğini barındıran kültürün belirli bir biçimini kendi amaçları doğrultusunda nasıl yorumladıklarını gösteren eşsiz bir alandır. (Galvarın Türk ve Dünya Modasına Yansımaları Üstün, Gülçin Yurdakul, Soneser, 2015 s.1400)

Giysinin birçok çeşidi bulunmaktadır bunlardan en önemlisi geçmişten günümüze özgürlüğün simgesi ve erkek egemenliğinin gücü haline gelen ve günümüzde kadının vazgeçilmezi olan pantolondur.

Pantolon, Fransızca (Pantolon demot) bir kelime olup farklı boylarda yapılabilen kadın ve erkeklerin rahatlıkla kullanabildiği belden bağlayan, genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen ve her bacağı ayrı ayrı saracak şekilde iki parçadan oluşan bir giysi çeşididir.

1.3.Tarihçesi

Pantolon yüzyıllar boyunca pratikte bir çok değişikliğe uğrayarak evrim geçirmiştir. Pantolon ilk bakışta sıradan bir giysi gibi gözükse de giysi olduğu kadar aynı zamanda bir simge olarak geçmişten bugüne gelmiştir. Alman araştırmacı yazar Gundula Wolter'in kitaplarında taş devri kaya resimlerinde, pantolonun 10 bin yıl önce bilindiğini yazmaktadır. Ünlü moda tarihçisi Ingrid Loschek'e göre, taş devri insanların yaşadıkları Güney Fransa ve Ğspanya'daki mağaralarda yer alan kaya resimleri, insan ve hayvan betimlemeleri bunu kanıtlıyor.

Orta Asya'da ilkel pantolon, ğamanların ayin törenlerinde giydikleri beli iple bağlanan hayvan derilerinden yapılan türden bir giysiydi. Eski zamanlarda giyilen, alışılmış, günlük erkek giysilerinden biri olarak kabul edilmişti. Pantolonlar, bağlangıştan beri, erkeğin gücünün ve otoritesinin bir sembolü haline gelmiştir. Bireyin toplumdaki konumunu gösteren pantolon, tarih öncesi zamanlarda Asyalı toplumlar arasında yaygındı. Ayak bileklerine kadar uzayarak bacakları saran pantolonların, Çinliler, Moğollar; daha sonra Persler ve Medler, özellikle de bu toplumların savaşçıları tarafından giyildiği biliniyor. Yahudiler ve Fenikeliler de pantolonu tanıyorlardı. Sar-matlar, Daklar ve Lidyalıların, pantolonu Persler'den aldıkları varsayılmaktadır.

M.Ö. 753-500 yüzyılları arası Antik Roma'da pantolon önceleri barbar olarak nitelenen Germanler ve Galyalıları tarafından giyildiği için benimsenmemiş olsada daha sonra soğuk iklimlerde giyilmeye bağlanmıştır.

M.Ö. 1100'lü yıllarda fakir ve köylü işçi sınıfının giysisi olarak benimsenen pantolonlar, artık Avrupalı soylular tarafından da tercih edilir olmaya bağlamıştır. Soylular ve zenginler uzun pantolon yerine boyları dönemlere göre sürekli değişkenlik gösteren kısa pantolonlar ve deri tabanlı çizmeler giymeyi tercih etmişlerdir. Pantolon boylarının farklılık göstermesinin nedeni ise zengin soylu sınıfını işçi sınıfından ayırmaktı. Bedenlerini dalgalanan elbiseler içine gizleyen eski Yunan ve Roma da pantolon giymek ayıp sayılmış ve giyenler ölümle cezalandırılmış.

Antik Yunanlıların sahne giysilerinde pantolon, barbarları, yani Yunanlı olmayanları nitelemektedir (Koçu, 1967)...

Bronz çağından itibaren kısa pantolon giyen Germanler ve Keltler demir çağının sonlarında (yaklaşık olarak M.Ö. 750 yıllarında) ayak bileklerine kadar uzun olan pantolonları Güneydoğudaki komşu devletler olan (Gskitler, Traklar, Glaryalılar) aracılığı ile tanıdılar.

“Hunlar, Sakalar/Gskitler gibi Türk kavimleri tilki, samur, vaçak, kunduz derisinden yapılan pantolonlar ve kürkler giymişlerdir. Genellikle at üzerinde hayat süren Hun erkek ve kadınları buna göre giysiler giymişlerdir. Hun insanının en bağ giyeceği pantolon olmuştur” (Gülensoy, 2011, s. 89, 309).

Pantolon giyim tarihi ve kültürü ile ilgili kaynaklarda 4. yüzyılda Doğu’dan gelen “Barbarlar” tarafından Avrupa’ya yayıldığı bilinmektedir. Pantolon adı Avrupa’da ilk olarak Venedik’te Aziz Pantalone’ye duyulan sevgi ve saygının ifadesi olarak dar ve uzun külotlara “pantolone” adını verilmiş olmasına dayanmaktadır.

16. yüzyılda “commedia dell’arte” isimli İtalyan tiyatrosunda yağılı bir komedyen olan Pantalone rol gereği uzun külotlu pantolonlar giyer gezici bir tiyatro ile Avrupa’nın dört bir yanını dolaşır. Fransız kralı III. Henri tiyatroya olan merakından dolayı tiyatro kostümü olan pantolonu çok beğenir, giymeye bağlar ve Fransa’da pantolonun yayılmasında öncü olur.

Ortaçağda 6. yüzyıldan itibaren genişleyen pantolon modelleri farklılaşmaya başlamıştır. Pantolonlar, zengin ve soylu erkeklerin külot adını verdikleri vücudu sınıksız saracak kadar daralmış ve renkli kumaşlardan pantolon modelleri giymeye başlamışlardır.

Resim 1: commedia dell'arte¹ tiyatrosunda İtalyan komedyen Aziz Pantalone
Kaynak: <http://tecfa.unige.ch/tecfa/teaching/UVLibre9900/bin57/commedia.htm>

14. yüzyıl, bütün batılı erkek giyimini belirleyen yıl olmuştu. Birkaç yıl içinde, Ortaçağ'ın ayak bileklerine kadar sarkan erkek giysileri dahada daralmış, açığı kısa mini pantolonlara geçilmişti. Bunlar popo ve edep yerleri ile birlikte, vücudu vurgulayan yerleri ortaya çıkarıyordu. Zamanla çekil değiştirip bir tür çoraplı pantolona dönüştü. Bu yeni erkek modası son derece iddialıydı. Ne var ki, açığı derecede gergin duran ve ikinci bir deriye benzeyen bu yeni pantolonlar, erkekler için bir sorun da yaratıyordu: pantolonda cinsiyet organları için yer yoktu. Böylece, uygulamaya yönelik gerekliliklerden ötürü, pantolonun ön kısmına ilave kumaşlardan bir tür kılıf eklendi.

Adı "edep yeri kapağı" olan bir kılıfla adeta erkek giyiminin ana parçası oluşturulmuştu; erkekler sokaklarda gururla ve zafer kazanmış edasıyla pantolonlar giyorlardı. Eduard Fuchs, "Ahlak Tarihi" adlı yapıtında, "Erkekler o dönemlerde tamamen açığı uçlara varan duygularla, bu giysi parçasından bir seyirlik ve gösteriş

nesnesi yarattılar. Böylece, yalnızca ilk anda göze çarpmakla yetinmeyip, uygun bir biçimde bakışları doğrudan kendilerinde topluyorlardı" diye belirtiyor. Edep yeri kapağı farklı nesnelere ağırlı süslü hale getirildi, giderek abartılı ve çok dikkat çeken kılıf halkı rahatsız etmeye başladı. Çok geçmeden cesur teğhircilik biçimine, edep yeri kapağını süslemeye karşı yasak getirildi. Fransızca (Braguette) edep yeri kapağı olarak geçen bu kılıfın günümüzdeki adı ise pantolonun ön yırtmacına verilen isimdir. ([http://www.calisirtekstil.com/pantolonun tarihçesi](http://www.calisirtekstil.com/pantolonun_tarihçesi))

Resim 2: Edep yeri Kapağı

kaynak: George Stuart koleksiyonundan California Ventura County Müzesi

15. Yüzyıl'da Fransa'da özgürlüğü kısıtlayan dar pantolon modası zirveye ulaşmıştır. Ancak yabancı paralı askerler hareket özgürlüklerini engelleyen dar pantolonlara karşı çıkmıştır. Hiçbir engelle karşılaşmadan hareket edebilmek için, pantolon bacakları, çeşitli yerlerinden ikiye kesilmiş, bu kesiklerden dışarıya, bol ve gösterişli ipek kumaşlar fıçkırmaya başlamıştır.

Yapılan bu yenilik günümüzde yırtmacın bağlangıcı olarakta bilinmektedir. Bollağan pantolon modelleri Çalvar modasını oluşturmuştur. Alman paralı askerleri ve İspanyol düklerinin giydikleri pantolonların yırtmaçları arasından ince ipek kumaştan dikilmiş astarlar pantolonlardan öylesine çok fıçkırıyordu ki, o zamanlarda yağamış biri bunu

"Pantolonlu kahramanlar geldiklerinde çevreyi, rüzgârın uğultusu gibi sesler kaplıyordu" Çeklinde dile getirmiştir. (<https://eodev.com/gorev/9810148>)

Bu Çalvar modası, önce paralı askerler daha sonra öğrenciler ve vatandaşlar arasında yayılan, gerçekte bütün sınıflarca giyilen, sonunda soylular sınıfında da benimsenen ilk örnekti. Çok geçmeden, edep yeri kapağı olan pantolonlar, Çalvar modasıyla birlikte sona erdi.

Bütün sınıfları kapsayan bu yeni pantolon modası, geleneksel giysi alışkanlıklarının gözler önüne serdiği sınıf farklılıklarını da yok ediyordu. Bu durum, Rönesans'ı hazırlayan toplumsal değişimlerinin açık bir göstergesiydi.

16. yüzyıl boyunca Bütün Avrupa'da trampeti andıran pantolonlar moda oldu. Bir tür yuvarlak davul gibi Girilmiş kısa pantolonlar, İspanyolların saray törenlerinde aranan dik yürüyüş ve ölçülü duruş kuralları yüzünden daha da güçlenerek yayıldı. ([http://www.calisirtekstil.com/pantolonun tarihçesi](http://www.calisirtekstil.com/pantolonun_tarihcesi))

17. yüzyıl'a gelindiğinde sadelik aranmaya bağlandı 17.yy boyunca sadelik devam etmiştir. Orta Avrupalı erkekler, geniş ve kapitone pantolonlardan uzaklaşarak, pamuklu Çiçiklerin ve edep yeri kapağının olmadığı, dizlere kadar uzayan dar kısa pantolonlar giymeye başladılar ama bu sadelik uzun sürmedi 1660 yıllarında Fransa'daki Hollanda elçisi Rheingraf Salm, erkek pantolonları dizisinin en yüksek ve son noktasını oluşturan etek-pantolona adını veren kişi oldu. "Rheingraf pantolonları" kısa sürede, bol süslü, eteğe benzeyen bir nesneye, bir etek-pantolona dönüştü ve Fransa saray çevresinde çalgın yandaşlar edindi. (<http://birincitopal.blogspot.com/>)

O dönemlerde Fransa Kralı XIV. Louis'nin sarayındaki Avrupalı soylular, bu modanın tanıtımını yaptılar. Dolayısıyla, bütün Avrupa'da soylu erkekler arasında "Rheingraf" pantolonları yaygınlaştı. Böylece Fransa, erkek pantolon tarihinde ilk kez modayı belirleyen bir numaralı devlet oluyordu. Bu lüks moda, yalnızca soylu çevrelerle sınırlı bir tarz olarak yaşadı. Vatandaşlar, inşaat işçileri ve zanaatkarlar, sıradan, geniş ve kısa pantolonlarını giymeye devam ettiler. Denizciler tarafından 17. yüzyılda giyilen pantolonların boyu ve bolluğu bölgelere göre değişiklik göstermiştir (Bard, 2012).

18.yy Rokoko döneminde sadelik yerini bir kez daha gösteriGe bırakmıŒtır. Erkek giysilerinde, kadın giysilerine aŒırı benzeyen, hatta daha renkli modeller ortaya çıkmıŒtır. Pantolon boyları bu kez abartılı bir ölçüde kısaldı. Bu yüzden, zengin görünümlü Rheingraf pantolonlarının yerini, onun yarısı kadar bol olan "Culotte" (sözlük anlamı "popo örtüsü") olan pantolon almıŒtır.

Resim 3: Fransız kralı XIV. Louis Külot pantolonlu resmi

Kaynak: Sanat Tarihi Ansiklopedisi 3.cilt 1981 s.542)

18. yüzyıl'da Fransız siyaset biŒimi olan monarŒinin ŒekillendirdiĐi erkek modasındaki aŒırılıklar bir süre sonra kriz noktasına gelmiŒti. Œnk modada sse dŒknlk, lüks vb. geliŒmeler kısacası, ahlakı bozuk, kadınlaŒtırılmıŒ moda Fransız (1789) Œhtilali'yle birlikte, erdeme ve ahlaka önem veren erkeksi bir cumhuriyet yönetimiyle karŒılaŒmıŒtır. Yeni düzen, dar ama sade giyimden yanaydı ve ss dŒknlĐnn ulu orta sergilenmesine sıcak bakmıyordu modanın süsten arındırılmasını istiyordu. Fransız Devrimi sonrasında erkekler süsten vazgeŒip sade pantolonu sahiplendiler. Günümüzde neredeyse tüm lkelerde görülen, sade, gsteriŒsiz, evrensel erkek bacak giysisi düz pantolonları, Fransız Œhtilalini gerŒekleŒtiren "pantolonsuzlar"a (Sansculottes) borŒluyuz. Soylu "Culotte"ların (dize kadar inen kısa pantolon) yerine uzun 8

pantolonlar giyen Fransız işçileri ve gemicileri, Fransız htilal"inde bol pantolonlar giymiler. Böylece, kendilerinden sonraki nesiller için, en azından pantolon konusunda "toplumsal eitlik" sağlamışlardır.

Özellikle 19. yüzyılda, Sanayi Devrimi'nin geliğmeleri ile birlikte gsteriğli zengin erkek pantolonları devri kapandı. Modern erkekler, artık gözle görülür derecede ilevsel ve kesinlikle süsten uzak bir giyim tarzını tercih ettiler.

17. yüzyıl"da sapı olan bir demir parçası ısıtılarak kumağları tleme iğlemi keğfedildi.

19. Yüzyıl"da ise bu keğif geliğtirilerek ocaklarda kor ve kömür ile ısıtılan içi oyuk tler yapıldı. tnn icadı olarak geçen bu yenilik (pantolon çizgisinin) pantolonda düzgün hatların ortaya çıkmasını sağladı.

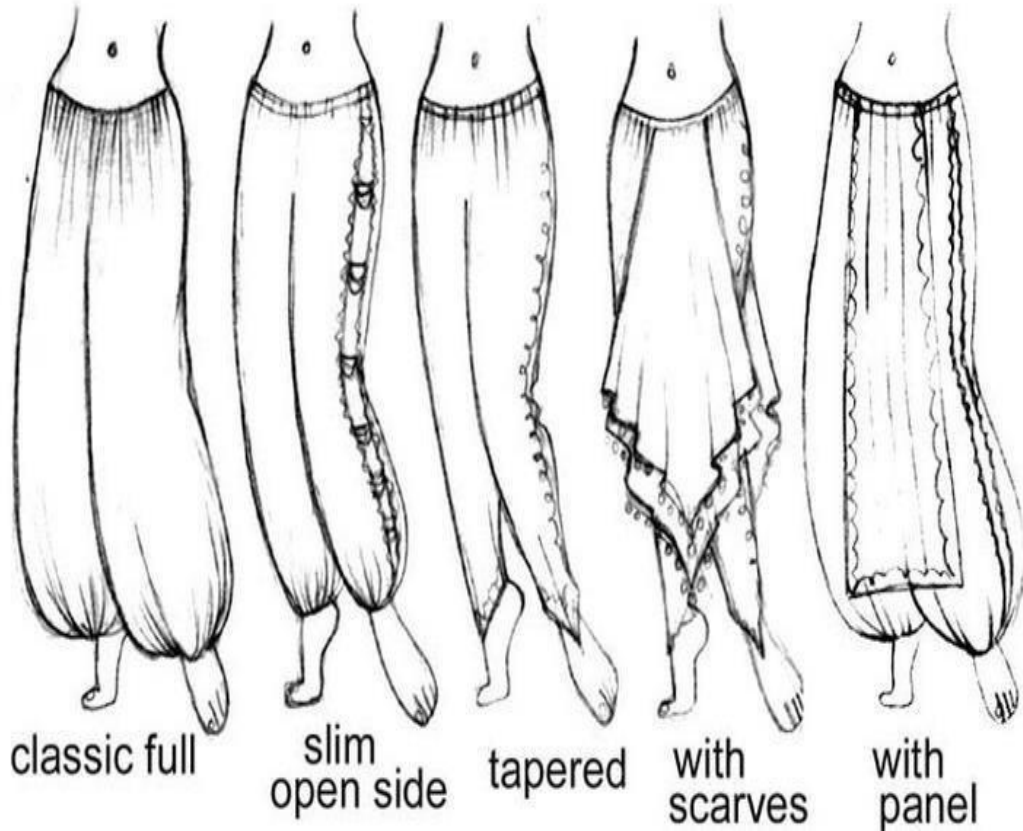
1.4. Kadın Pantolonu Tarihi

Pantolon bağlangıta bir erkeklik simgesiydi ve kadınların giymesi yasaktı dünya çapında yaygınlık kazanmasının nedeni cinsiyet ve g eğitliğini sağlayan bir kimlik gibi algılanmasıdır. Pantolonun kadının hayatına girmesi ve günlük yağamında kullanılması yüzyıllara dayanmaktadır. Avrupa"da 19. yüzyılda kadınlar ata binerken pantolon giymiler ve binicilik dığında giydikleri pantolonlarını kabarık eteklerinin altında gizlemilerdir. Fransa"da(1789) ihtilalinden sonra kadınlar pantolonu cinsiyet ayrımının yapılmadığı sporlarda da giyebilmilerdir.

Kadının pantolon giyme mücadelesi feminist bir devrim niteliği tağımaktadır. Çünkü Batı toplumlarında erkek ve kadın iki cinsiyet kimliği bir arada bulunamaz ya da belirsiz bir cinsiyet durumu söz konusu olamaz. Lezbiyenlik, eğinsel veya "travestilik" gibi gözden dğrc ve cinsel ayırmadan rahatsız olan tasarımcılar aynı ileri yapan iki cinsin aynı kıyafeti giydiği anlamını tağıyan niseks tasarımlar yaparak tüm cinsiyet ayrımını ortadan kaldırmak için pantolonların paça boylarını cep özelliklerini ve kemerleri gibi bir çok parçasını eğitlendirerek farklı tasarımlar yapımığ niseks modasını yaymaya alığmılardır.

1.4.1. Fransa’da Pantolon

1789 Fransız ihtilal döneminde kadınların spor yaparken giydikleri pantolon 1799 yılında yani devrim’inden 10 Yıl sonra çıkarılan bir yasayla yasaklanmıştır. Yasaya göre kadınlar’ın pantolon (erkek giysileri) giymek için polis izni alması gerekiyordu, aksi halde tutuklanabiliyorlardı. Amaç kadınların erkek gibi görünmesini engellemekti. Birinci Dünya çavağı öncesi Fransa’da ilk devrimci moda tasarımcısı Paul Poiret (1879-1944) yeni buluşlarıyla kadınlara rahat bir giyim sağlamıştır. Paul Poiret, 1913’de popüler çehrazat balesinde kullanılan kostümlerden kimono ve çark kostümlerinden esinlenerek canlı renklerden hazırladığı Sultan stili haute couture tasarımlarıyla etek altına giyilen, ayak bileklerinde daralan bol pantolonlardan oluşan bir koleksiyon hazırlamıştır. Lüks, pahalı kumaçlardan hazırlanmış olduğu bu koleksiyonu davetlilerine düzenlediği partilerle tanıtmış olan Paul Poiret, tasarımlarında doğu ve yerel kültürler den aldığı ilham etkili olmuştur.

Resim 4: Paul Poiret's, Kadın pantolonları

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/643592602978242281/>

Fransa'da 1920'de pantolonun kadın giyim eğyası olarak kullanılmaya bağlanması önce tepkilere neden olmuÇtur. Sonrasında ise kadının alığma hayatına atılması ile kullanığlılık ve rahatlık açısından giderek tercih edilen bir giysi haline gelmiğtir. Kadınların yaygın olarak pantolon kullanmasıyla birlikte modellerde farklı modeller geliğtirilerek kullanım eğitliliği artmığtır.

Fransız moda tasarımcısı, Gabrielle "Coco" Chanel Fransa'daki kadın hareketlerinin öncülerinden biri olarak kadınları korseden ve katlı eteklerden kurtaran tasarımlarıyla bağımsız kadın figürünün sembolü olmuÇtur.

Toplumun dayattığı her türlü kuralı yıkmak konusundaki gözü pekliğiyle bilinen Coco Chanel, sevgilisi Westminster Dükü'nün tüvit pantolonlarını giymekten ekinmemiğtir. Tasarladığı rahat kıyafetlerle kadın olmaktan vazgeçmeden de erkeklerle eğit olunabileceğini göstermiÇ ve kadınlar için pantolon tasarlamığtır. Kadın pantolonu tasarlayan ilk modacı ünvanına almığ olan Coco Chanel'in 1933 yılında tasarladığı kadın pantolonları erkeksi tarzda görölmektedir. Chanel'in Marlene Dietrich için tasarladığı smokinlerle maskülen giyim tarzını kadınların hayatına sokmuğtur.

Resim 5: 1959'larda Coco Chanel

Kaynak: Modanın Tarihi 1900'den Bugüne Cally Blackman 2013 s.122

Androjen tarzıyla, maskülenlikle feminenliğin sınırlarını belirsiz kılmayı başaran Alman asıllı Amerikalı sinema sanatçısı ve arkıcı Marlene Dietrich, 1930'lu yıllarda sokakta Pantolon giymenin tehlikeli olduğu dönemlerde bu tehlikeyi göze alarak sokakta pantolonla gezdiği için Fransız polisi tarafından uyarılmıştır.

Marlene Dietrich giydiği smokinlerle bile kadınsı görünebileceğini tüm dünyaya kanıtlamış. Pantolonun günlük yaşamda da kabul gremesine öncülük etmiştir.

Resim 6: 1933 Coco Chanel tasarımı kadın pantolonu, Marlene Dietrich

Kaynak: <https://dams-happy.ru/fr/designers/chanel-style-in-clothes-style-coco-chanel-elegant-image-and-tips-stylists.html>

1960'larda Fransız dahi moda tasarımcısı Yves Saint Laurent kadınların özgürleşmesinde ve erkeklerle eşitlenmesinde tasarladığı smokinlerle kadınların pantolon giymesinde önemli rol oynamıştır.

Yves Saint Laurent'e göre pantolon, giyene koketlik ve cazibe katar, özgürlük ve eşitlik bir çift pantolonla satın alınmaz, bir kadın pantolonu tüm feminenliğiyle giymediği sürece bağıtan çıkarıcı olamaz.

Resim 7: Yves Saint Laurent'ın 1967 İlkbahar Yaz Koleksiyonu, Kadın Smokini

Kaynak: <http://tmagazine.blogs.nytimes.com/2011/09/07>

1965'de Sinema sanatçısı olan Jean Seberg, meslektağı olan Audrey Hepburn gibi ilk kez pantolon giyen kadınlar arasına girmiştir. Seberg çizgili tshirt ile paçaları yukarı katlanmış pantolonu ve peri tarzı saç kesimi ile tarihteki yerini almıştır. (Modanın Tarihi cally blackman 2013 s.260-261)

Resim 8: Jean Seberg, 1965 Blucin Pantolon

Kaynak: Modanın Tarihi 1900'den bu güne cally blackman 2013 s.260-261

Pantolon kadınların hayatında radikal bir değişim yaratmıştır. Pantolona 'radikal' sıfatıyla öздеęleřtirmemizin çok geğerli sebepleri vardır. 1967' yılına kadar pantolonun kamusal alanlarda kadınlar tarafından giyilmesi uygun görölmemiştir. Bazı ölkelerde kadınların ofislerde, kamu sektöründe ve eğitmen olarak çalıştıkları yerlerde pantolon giymeleri kanunen yasaklanmıştır.

Fransa'da ihtilalden önce pantolon giyen kadınların ihtilalden sonra pantolon giymesi yasaklanmış ancak 1892'de kadınlara ata binerken pantolon giyme izni verilmiş 1909'da ise yasanın kapsamı bisiklete binmeyi de içerecek şekilde genişletilmiştir. Toplumda açık olan yerlerde pantolon giymek Fransız anayasasında yasak olmasına rağmen bağlatılan kadın hareketleri ile kadınlar gündelik yaşamlarında da pantolonu rahatça giyebilmişlerdir. 30 yılı aşkın süredir uygulanmayan ama Fransa'da yıllardır var olan yasayı kaldırmak için Kadın Hakları Bakanı Najad Vallaud-Belkacem başvuruda bulunmuştur. Vallaud-Belkacem, Le Parisien'e yaptığı açıklamada, yasağın Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu ile garanti altına alınan kadın-erkek eşitliğine aykırı olduğunu belirterek, yasağın iptaliyle bu bağdaşmazlığın giderildiğini ifade etmiştir. 213 yıl yürürlükte olan yasanın 2012 yılında yürürlükten kaldırılmasını sağlamıştır. Yeni şekilde kadınların toplumsal hayatta pantolon giyme yasağı yasadan çıkarılmış olsa da halen kamusal alanlarında kadınların pantolon giymesinin yasak olması kanun kapsamında bırakılmıştır.

Hollanda Kabinesi'nin Mülk ve Barınma Eğitimliği Bakanı Cecile Duflot, 17 Mayıs 2012 günü Meclis'teki ilk kabine toplantısına jeans pantolonla geldiğinde sansasyona neden olmuş aldığı bu tepkiden dolayı bir sonraki toplantıya döpüyes giyerek gelmek zorunda kalmıştır.

Resim 9: Cecile Duflot, 17 Mayıs 2012

Kaynak: Hinnant, 2012.

1.4.2. İngiltere'de Pantolon

İngiltere'de kadınların pantolon denemeleri Viktoria dönemi sonlarına denk gelmektedir. İngiltere kraliçesi Alexandrina Viktoria (1819-1901) uyguladığı baskıcı politikalarla dünya tarihine damgasını vurmuş tahtta kaldığı dönem Viktoria dönemi olarak adlandırılmıştır.

Kadınların gerçek anlamda pantolon giymeleri 1918 yıllarında savaşla birlikte başlamıştır. Savaş yıllarında Birleşik Krallık cephane işçileri olarak silah fabrikasında çalışan kadınların pantolon giydikleri görülmektedir. İşçi kadınlar pantolonu feminist tavırlarından ziyade, zorunluluk ve pratik olmalarını gerektiren ağır ve zor işlerde çalıştıklarından dolayı giydiklerini belirtmişlerdir. Kovanlarda kullanılan sülfür, ciltlerini sarıya boyadığı için kanarya lakabını alan kadınlar pantolonun getirdiği özgürlüğü ilk kez işçi olarak yaşamışlardır.

Resim 10: Birleşik Krallık cephane işçileri, 1918

Kaynak: Modanın Tarihi 1900'den Bu güne Cally Blackman 2013 s.76

Savaş sonrası yıllarda ise moda kavramının ortaya çıkması kadın hayatına yenilikler katmıştır. Kadınlar kendi kilolarından fazla ağırlıktaki hantal kıyafetleri artık giymemenin yollarını aramaya bağlamışlardı.

İngiltere’de tasarım yapan Debenhams kardeşlerden, biri bol kazak giyip gruntsn dizlerine kadar uzayan bir etek ve an apkaıyla tamamlarken, diğeri ise motor sürmek için daha kullanışlı olan kadife süvari pantolonu yn bereyle tamamlamıştır. Kadınların büyük çoğunluğu motor sürmeyi savaş zamanında öğrenmiştir ve sonrasında boğ zamanlarında keyif için sürmeye devam etmişlerdir.

Resim 11: Debenhams kardeşler, 1925

Kaynak: Modanın Tarihi 1900’den Bu güne Cally Blackman 2013 s.91

1939 yılında başlayan II. Dünya Savağı ile akaryakıtın karneye bağlanması terziler bisiklet kullanan kadınlar için daha uygun kıyafetler dikmeye yönelmişti. Londra'da genç tasarımcı Hardy Amies "Aquascutum" marka yağmur ve rüzgar geçirmez özelliği olan Scutum kumaçından üç parça kıyafet üretmiştir. Üç parça ceket akerdeon tasarımlı etek ve yanlardan fermuarlı pantolondan oluşuyordu. Kadınlar hem etek hem de pantolon giyerek bisiklet ile ulaşımlarını sağlayabiliyorlardı.

(Blackman 2013 s.262)

Resim 12: Hardy Amies Aquascutum, tasarımı 1940

Kaynak: Modanın Tarihi 1900'den Bu güne Cally Blackman 2013 s.162

1.4.3. Amerika’da Pantolon

Amerika’lı kadınların pantolon giyme çabaları Amelia Bloomer ile bağlamıştır. 1850’lilerde “The Lily” adlı gazetenin editörü ilk Amerikan kadın hakları kongresini hazırlayan isimlerden biri olan Amelia Bloomer kadınlara pantolon giydirmeye yolunda ilk önemli adımı atmıştır.

“Bloomer kostümü” adı verilen kıyafeti dünya kısa sürede tanıdı. Bu kıyafet, diz boyu eteğin altına giyilen Çalvardan oluşmaktaydı. En önemli özelliği ise kadınlara fiziksel olarak özgürlük sağlamasıydı. Bu Çalvarı giyen birçok kadın yürürken nefes nefese kalmıyor, bisiklete rahatça binebiliyor ve rahatlıkla dans edebiliyordu. Fakat bu kostüm dünya çapında tanınsa da fazla üne kavuşamadı çok kısıtlı bir çevrede giyilebilmiştir.

Bloomer kostümü, kadınların politik anlamda daha aktif olmasıyla da bağdaştırıldı. Bu kostümü savunan çoğu kadın, kadın hakları hareketinde rol aldı (Alphan, 2009).

AMELIA BLOOMER, ORIGINATOR OF THE NEW DRESS—FROM A
DAGUERRETYPE BY T. W. BROWN.—(SEE PRECEDING PAGE.)

Resim 13: 'Bloomerism. - Illustrated London News'de Vol. 19, 27 Eylül 1851, s. 396.

Kaynak: Özel Koleksiyon ve ArGivler, Cardiff Üniversitesi.

Amelia Bloomer tarafından yaratılan 'Bloomer' pantolonlarla birlikte pantolon tarihi bağlamı olsa da bu giysi toplumda tam anlamıyla kabul göremedi. Bugünkü pantolon, o zamanlarda erkeklerin gardırobuna ait bir parça olarak bilinmekteydi. Kadınların pantolon giymeleri, kendilerine biçilen rollere bağkaldırmaları anlamına geliyordu. (<http://kadincaturk.blogspot.com.tr>).

1851''ler kadınların kat kat elbiseler giydiği, korselerin son deliklerine kadar sıkıldığı yıllardı. O yıllarda kadın hakları savunucusu Elizabeth Smith Miller kamuya açık yerde ilk kez elbisesinin altına Çalvar benzeri bir pantolon giymiÇ ve kadınların hayatında pantolon giyme konusunda milat oluÇturmuÇtur.

Elizabeth Smith Millerin yaptığı bu yeniliği ne halk, ne de kilise kabul etmiÇtir. Miller çok ağır eleÇtirilere maruz kalmıÇtır. Bundan dolayı kadınların bir kez daha pantolon giyme çabası ertelenmiÇtir.

Resim 14: Elizabeth Smith Miller,1851.

Martha Keller, 'Piyanodan OluÇan Yeni Kostüm Polka'

(Philadelphia: Lee & Walker, 1851).

Kaynak: Kongre Kütüphanesi Baskılar ve Fotoğraflar Bölümü, Washington DC. <https://www.loc.gov/item/96510135/>

Amerika da kadınların pantolonu yaygın olarak giymeleri II. Dünya Savaşı dönemi ile bağlanmıştır. Amerikalı havacı ve yazar olan Amelia Earhart 1928'de erkek giyimi olarak bilinen pantolona feminen hava katan kadınlar arasında yer almaktadır. Amelia Mary Earhart Atlas Okyanusu'nu uçakla tek başına geçen ilk kadın pilottur. ABD'nin Kansas eyaletinde doğan Earhart, Birinci Dünya Savaşı sırasında askerî hastanelerde hemşirelik yapmıştır.

1937 yılında ise Pasifik üzerinde kaybolmuştur. İlk kadın pilot olma ünü sayesinde sigara ve bavul gibi çok sayıda ürün tanıtımında rol almıştır. Deri trençkotu, süvari pantolonu, sıkı bağlanmış çizmeleri ve kaskıyla erkek giyimini şık bir biçimde sahiplenmiştir.

Resim 15: Amelia Earhart, 1928

Kaynak: Modanın Tarihi 1900'den Bugüne Cally Blackman 2013 s.94

Savaştan sonra kadınlar günlük yaşamlarında da pantolon giymeyi sürdürmeye çalışmışlardır. 1923-1929 yıllarında Amerika'nın „Runnin Wild“ adlı müzikalinde sahnelenen çarliston dansı büyük beğeni toplar ve ulusal dansa dönüşür bu döneme “çarliston dönemi” adı verilir.

Çarliston Dönemi'nde kadınlar rahat dans edebilmek için modern pantolon giymeye başlamıştır. 1930'lu yıllarda kadın giysi modasında pantolonda çeşitlilik artmaya başlamış. Denizci pantolonlar, belden büzgülü pantolonlar ve askılı tulumlar ve beyaz Çortlar kadınlar tarafından giyilmeye başlanmıştır. 1935-1937 yıllarında, safari stili pantolon-ceketer ve Çort takımlar kadın spor giyiminde yenilikleri yansıtmıştır.

İngiliz asıllı Hollandalı sinema oyuncusu Hollywood yıldızı ve moda ikonu olan Audrey Hepburn'ün sinemaya girmesiyle modada yeni tarzlar öne çıkmıştır. Audrey Hepburn kıyafetleri kendisi gibi son derece minimalist ve sadedir. Hep sadelikten yana olan Hepburn maskülen tarzıyla kadınlarda ve erkeklerde hayranlık uyandırmıştır.

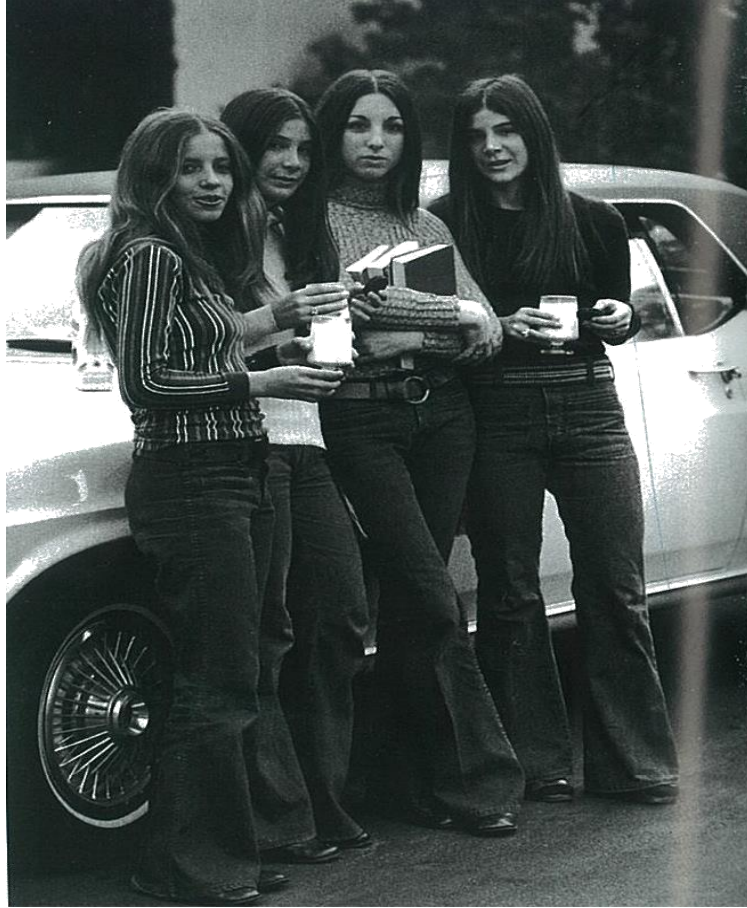
Rol aldığı filmler'de giydiği kostümler bir marka ikonu haline gelmiştir. 50'li yıllarda rol aldığı 'Funny Face' filminin, bir dans sahnesinde giydiği dar ve kısa kapri pantolon moda dünyasında yenilik olarak yerini almıştır. Öyleki kapri pantolon Audrey Hepburn ile özdeğleğmiştir. Aslında biniciler için tasarlanan kapri pantolonu filmlerinde giymekle kalmayıp günlük hayata da taşıyarak kadının hayatına bir yenilik daha eklemiştir. Saçlarını kısacık, kaküllü kestiren Audrey Hepburn hanımefendi ifadesini ele avuca sığmaz çocuk görüntüsüyle birleştirip özgür kadının sembolü olmuş. 1950'li yıllarda kadınların idolü haline gelmiş ve moda tarihine geçmiştir. Dünyanın gelmiş geçmiş en zarif giyinen kadınlarından biri olma özelliğini taşımıştır.

Resim 16: Audrey Hepburn kapri pantolon, 1950'li yıllar

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/71565081551287779/?lp=true>

1970'lerden sonra yayılan hippie tarzı, Kaliforniyalı kız öğrenciler tarafından benimsenmiştir. Uzun saç ve geniş paçalı pantolonlar, ülke içerisinde kadın ve erkekler arasında eşit oranda yayılmıştır. Üniseks pantolonlar iç kıyafetlerinde de giyilmiştir.

Resim 17: 1970'lerde Kaliforniyalı kız öğrenciler

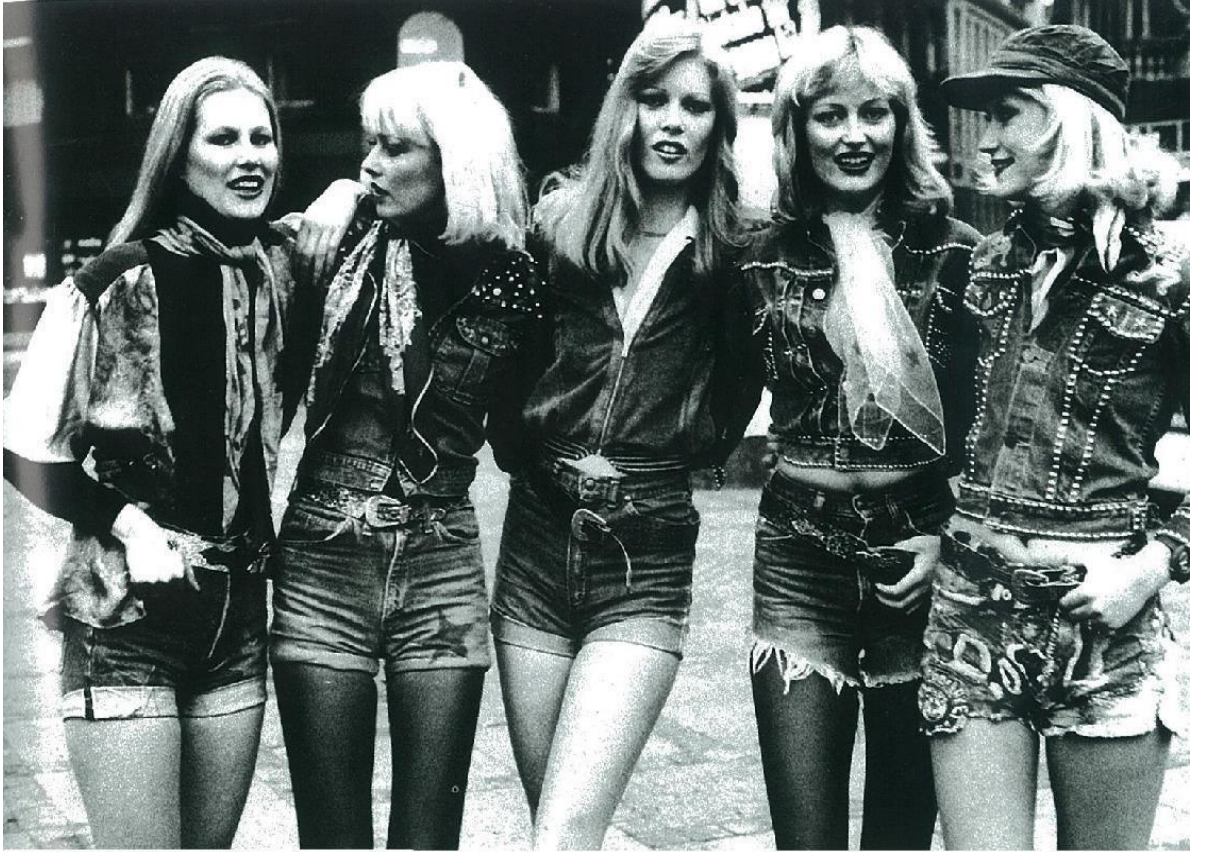
Kaynak: Modanın Tarihi 1900'den Bu güne Cally Blackman 2013 s.162

1970'lerde Amerika'da feminizmin yayıldığı ve seks döneminin gerçekleştiği yıllar kadınlar kendilerini erkeklere beğendirmek için değil, kazanılan özgürlüğün tadını çıkarmak için vücutlarını saklamamış ve bağlatılan kısa çort akımını severek giymişlerdir.

Bu akımla birlikte kısa blue jean çortlar hızla yaygınlaşmış ve her yerde göze çarpmaya başlamıştır. Trent Butiklerin kalesi olarak bilinen Kings Road'da sipariş üzerine ve kişiye özel üretilen kısa kadın çortları striptiz mekânlarında giyilmiştir.

Her alanda giyilen Blucin pantolon kadın ve erkeklerin aynı anda giydikleri ilk giysi çeşidi olmuştur.

1971’de, Amerika’da soul müzik sanatçısı James Brown, mini Çortlara olan hayranlığını söylediği Çarkısı „hot pants” ile dile getirmiş, kısa Çortlar dönemin hem moda hem de müzik alanında en önemli akımlarından biri haline gelmiştir.

Resim 18: 1970’ler, Kısa Blue Jean çortlar

Kaynak: Modanın Tarihi 1900’den Bu güne Cally Blackman 2013 s.163

2. BÖLÜM

2.1. Türk Giyim Kültüründe Pantolon

Çok çeşitli giyim kültürüne sahip Türk toplumunda giyim tarzında olduğu kadar giyim eşyalarında da çeşitlilik göstermiştir.

Türkler Tarih boyunca hayatı atla yolculuk yaparak geçiren insanlardır. Bunun için doğa koşullarına uygun (Çalılara, taslara, soğuğa) uzun at yolculuklarına dayanıklı giysiler giymeleri gerekiyordu. Ata binerken bacakları ata sürtünerek yara açılması gibi tehnelere karşı önlem almak için kalın pantolon ve çizme giymişlerdir.

Resim 19: çinin batı kesiminde bulunan 3000 yıllık ilk pantolon

kaynak: <http://www.turkbilimi.com>

Tarımla uğraşan Tarancı Türkler ise ketenden yapılmış ince ve geniş şalvarlar giymişlerdir. Türk mezarlarında demir çağına ait bulgularda paça bağları ve paçaları dar pantolonlara rastlanmıştır.

Resim 20: Kurganlardan Çıkan Ğlk Türk Pantolonu, Mogolistan
Kaynak: Türk Giyim Kùltüründe Pantolon Kasım – Aralık 2013 s.8

Türklerin komsusu olan Moğollar, Uygurlar binek tipi Galvar giymişlerdir. At üzerinde uzun bir yolculuk yapan Kazaklar yumuşak deriden yapılmış ve sarıya boyanmış salbar adını verdikleri geniş seyahat pantolonu giydikleri bilinmektedir. Kazaklar ise kaftanların bütün eteklerini içine alacak kadar geniş pantolonlar giymişlerdir. Salbar pantolonları Zenginler örgülerle dış yüzeyini süsleyerek giymişlerdir.

Anadolu'nun birçok uygarlığın merkezi haline gelmiş olması ve uzun tarihsel geçmişi ile tarih boyunca çok geniş topraklara yayılarak oradaki kültürlerden de etkilenmesi, Anadolu'ya yerleşen Türklerin giyim çeşitliliğinde ve zenginliğinde etkili olmuştur.

Avrupa'da olduğu gibi Türklerde de kadın ve erkek halk giyimi genelde aynı olmuştur. Vücudun üst kısmına Gömlek „üç etek,“ entari, hırka vücudun alt kısmına ise genellikle “don” adını verdikleri giysiler giyilmiştir. Erkek ve kadınların giydikleri dış donlara Galvar, çakçır ve potur gibi giysilere farklı isimler verilmiştir. Potur, çakçır ,Galvar ve don yörelere göre farklılık gösteren pantolonlardır.

2.2. Türk Giyim Kùltüründe Pantolon Çeşitleri

2.2.1. Potur

Genelde erkeklerin giydiği bel bölgesini vücuda oturan kalça bölgesi ise oldukça dökümlü, ayak bileği ile diz arasındaki mesafesi sıkı görünlü pantolon çeğidir. Potur ismini buruÇuk anlamındaki pot isminden almıÇtır. Çoğunlukla Rumeli bölgesinde tercih edilen bir giyimdir.

Potur kumaÇın bitiÇtirilip ayrılması tasarlama, kesim ve kumaÇ kalitesine göre pantolondan ayrılır potur genel olarak halk giysisi olarak bilinmektedir.

Galyahlar poturu büyük olasılıkla M.Ö. 2. Yüzyıldan baÇlayarak Kelt ve Germen etkisiyle giymiÇlerdir. Doğuda Persler ve Medler çok eskiden beri bol pantolon giydiği bilinmektedir.. Kuzey Avrupa'nın savaÇçı ve avcı halkları ise soğuktan korunmak ve ata binmek için potur giymiÇlerdir. (Bard, 2012).

Resim 21: Potur Pantolon (Anonim)

Kaynak: https://www.google.com/search?q=potur+pantolon&rlz=1C1GCEU_trTR820TR820&s

2.2.1. akşır

Yörelere göre ismi değişkenlik gösterir bazı yörelerde “Karadan” ve “Zıbka” adıyla anılır. akırın iki çeğidi vardır. Diz akır ve normal akır her iki çeğidi de genç erkekler, hizmet erleri ve asker ocaklarında neferler, resmi kuruluşlarda hizmetliler, çeğitli isim alan uçaklar giymiştir. akır belden uçurluğa geçirilip bele bağlanır.

akırın diz kapağından ağağısı baldırı sımsıkı saracak kadar daralır, mestle birlikte giyilir. Diz akırını yeniçeriler tarafından giyilmiştir. Diz kapağının üstünde biter dizden ağağısı çıplak kalır.

Resim 22: akır pantolon

Kaynak: Anonim

2.2.2. Don

Ė donu veya tuman adıyla kullanılmıştır. Erkek ve kadının ortak giydiği pantolon içine giyilen bir iç giyim çeğididir. Dikiminde ve kesiminde kaba kumaşlar kullanılmıştır. Günümüzde muhafazakâr yağlı kesim ve köylerde yağayanların bir bölümü bu tarz giyimi halen giymektedirler. Paçalara ilik-düğme yapılanları, belden düğme ile

tutturulanları veya bel kısmına lastik geçirilmiş olanları, uzun bir gemiği olan pantolon türüdür.

Boyu diz kapağının üzerindedir, bu eğit erkek donları I. Dünya Savağı“ından sonra yayılmığtır. Saraylıların giydiği i donlarını süslemek için ise üzerine “intemani” desenli nakığ yapılmıçtır.

Resim 23: Türklerin giydiği i donu (Ayhan, 2013).

Kaynak: Türk Giyim Kültüründe Pantolon Kasım – Aralık 2013 s.6

2.2.3. şalvar

Belden ağağı giyilen ve giyildikten sonra bir ukurla bele bağlanan dökümlü bir görünüme sahip bir pantolon eğididir.

Tarihi kaynaklar şalvarın ıkığ yerinin Ğran olduğunu belirtmektedir. şalvar “savağcı kavimlerde kiilerin ata binmek için geliştirdikleri giysi eğididir. Savağlarda kullanığlı olması sebebiyle şalvar giyilmemiştir. şalvar günümüzde özellikle Anadolu“da kadınlar tarafından giyilen ve geleneksel giyimde önemli bir yere sahiptir.

galvar ÇeÇitli model ve boylardan oluşmaktadır. 90°'na yakın çeÇidi olduğu belirlenmiştir. Biçi bakımından da 4 tre sahiptir.

Samarra duvar resimlerinden kuzu taşıyan adam. Yanda ve nde kemer sarkancaları ve torbalı paçalı salvarıyla dikkat çekiyor. 9. yy.

Resim 24: 9.yy. kadın Çalvar

Kaynak: Tarih Boyunca Anadolu'da Giyim Kuşam Sabahattin Türkoğlu s.142

19. yüzyılın bağında, itibaren her sınıftan insanın giydiği Çalvar dönem dönem farklı Çekillerde de (paçalarını yukarı doğru sıvayarak) giyilmiştir. Bu giyim Çekli 1826'da Yeniçeriliğin kaldırılmasına kadar devam etmiştir. Cumhuriyet ile birlikte modernleşme çabaları (1925) kılık kıyafet inkılabı ile daha modern hale gelen giyimle büyük Çehirlerde Çalvarın yerini modern pantolonlar almıştır. Zengin giyim kültürüyle batı toplumlarının ilgisini çeken ülkemiz, geleneksel giyimın önemli parçası olan Çalvar Avrupalı modacılaraya esin kaynağı olarak farklı modellerde erkek ve kadın giysisi olarak modern çizgilerde yeniden karşımıza çıkmıştır.

3. BÖLÜM

3.1. Osmanlı'da Pantolon

Ulusların sosyal ve kültürel yapılarını betimleyici öğelerin önemli parçalarından biri olan giyim kuşam, Osmanlı toplumun da da görsel iletişim aracı olarak toplumsal hiyerarşinin korunmasında büyük roller üstlenmiştir. Orta Asya'daki atalarının giyim kuşam kültürünü, yaşadıkları coğrafi bölgelere ve yaşam koşullarına bağlı olarak farklılıkları uzun yıllar korumuş olan Osmanlı toplumu, yüzyıllarca altta Ğalvar, üstte gömlek veya iç entarisi, üzerine kısa veya uzun kaftandan oluşan giyim tarzı, kadın ve erkekler tarafından kullanılmıştır.

16. yüzyıl'a kadar, giysilerin biçimsel özelliklerinden ziyade, genellikle giysilerde kullanılan kumaşların ve terzilerin uyması gereken kuralların ağırlıklı olduğu giyim kuşama yer verilmiştir.

Resim 25: Osmanlıda Yapılan Reform Öncesi ve Sonrası Giyim

Kaynak: Türk giyim sanayinin tarihi kaynakları 1996 S.114

Osmanlı'nın Batı karşısında gerilemeye bağlaması ve batı temelli düzenlemeler 18. yüzyılda oluşmaya başlayıp 19. yüzyıl'da hız kazanmıştır. Kültürel değişim süreci, yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi giyim kuşam alanında da reform niteliğinde değişikliklere neden olmuştur.

Kılık kıyafetteki reform niteliğindeki değişimler ilk olarak askeri giysilerin değişimi ile başlamıştır. Bu dönem, askeri yeniliklerin yanında Batı uygarlığının giyim kuşam dâhil sosyal yaşamdaki pek çok yeniliğin Osmanlı toplumuna sızmasına yol açmıştır.

Bu yenilik sürecinde kurumlar içerisinde yönlendirici karışık gruplar olmuş propagandalar ve ayaklanmalar başlamıştır. Bu durum bazen devlet bürokrasisi içerisinde makam çekişmesi, bazen de yeniçerilerin saray üzerindeki baskıları neticesinde ölümle biten bir reform başlangıcı olmuştur.

19. yüzyılda hız kazanan batılılaşma hareketleriyle beraber II. Mahmut döneminde yapılan giyim düzenlemelerinde askerlerin pantolon giymeleri uygun görülmüştür. Abdülmecit döneminde ise devlet memurlarının da pantolon giymesi zorunlu hale getirilmiştir. Bazı çevrelerde uzun süre kabul görmeyen pantolon 19. yüzyılın ikinci yarısında daha çok büyük kentlerde modern pantolon yaygınlaşmıştır. Anadolu halkı ise Çalvar, çakçır vb. giysiler kullanılmaya devam edilmişlerdir. (Koçu 1965:187)

Resim 26: 19.yüzyıl İstanbul halkının giyim tarzı

Kaynak: Türkiye'de halk giysileri elbise-i osmaniyye 1873 Planche II.

3.1.1. Osmanlı; Askeri Kıyafetlerde Pantolon

Osmanlı'daki kılık kıyafet alanındaki Batılılaşma yönünde reform hareketleri ilk olarak askeri giysilerin değişimi ile başlamıştır. Dönemden döneme değişiklik gösterdiği gibi toplumda görülen kişisel farklılaşmayla da dikkat çekmiştir.

Osmanlı'daki kılık ve kıyafete yönelik düzenlemeler, Fatih Sultan Mehmet dönemine (1451-1481) uzanmaktadır. II. Mehmet'in kendi adıyla anılan "kanunname"sinde saray ve devlet protokolünü oluşturan resmi görevlilerin giyim kuşamlarıyla ilgili düzenlemeler, giysilerdeki biçim, kumaş ve renk farklılıklarında veya giysi tamamlayıcılarındaki küçük detaylara yer verilmiştir. Fatih Sultan Mehmet ile başlayan unvanlara göre giyim kuşam, diğer padişahlar tarafından da sürdürülerek Osmanlı devlet yönetiminde bir hiyerarşik düzen oluşturulmuştur.

Lale Devri padişahı III. Ahmet (1703-1730) "Kanuni Teşrifat" ta yeni düzenlemeler yaparak Osmanlı sarayı ve devlet adamlarının kıyafetlerini en gösterişli şekilde ve sembolik olarak, sınıf ve rütbelere göre sıralamış, geleneksel giyim biçimlerinde görülmeye başlayan Batı'ya yönelik değişimleri, kanunlardaki ilgili hükümler ve yasaklamalarla kontrol altına almaya çalışmıştır. (18. Yüzyıl Osmanlı kıyafetleri ve cemiyeti, İstanbul 1965 s. 5)

II. Mahmut döneminde (1730-1754) Osmanlı Devleti askeri alanda ilk olarak modern bir ordu kurma fikri oluşmasına rağmen, daha sonra sultan III. Selim'in özellikle orduda Avrupalı tarzda eğitilmiş yeni bir düzenli ordunun kurulması için Batılılaşma yönünde reform özelliği taşıyan girişimler yapması, "Nizam-ı Cedid" (Yeni Düzen) hareketi, modern Dünya ve yeni reform kavramı üzerindeki ilk ciddi Osmanlı uyanışı olarak kabul edilebilir. (18. 19. yüzyıl Osmanlı erkek modası, Türk İslam Medeniyetleri Akademik Araştırmaları Dergisi sayı.7 kış 2009 s.68)

Batılılaşma öncesinde askerler başlarına börk denilen özel bir serpuş giyer rütbelere göre sorguç olarak kuş tüyleri takmışlardır. Sırtlarına dolama denilen bir tür üst elbisesi giyen askerlere (yeniçerilere) mevsimine göre yazlık ve kışlık kumaşlar ile yağmurluk verilir, ayaklarına giydikleri çizmenin rengi siyah, kırmızı ve sarı olarak değişmiştir.

III. Selim askeri teğkilatlanmada yapacağı değiğliklerin yanında kıyafetlerin de değiğmesi gerekliliğine inanmığ, ancak Nizam-ı Cedid'in kuruluda Avrupa'nın giysilerini aynısını almak yerine, eski giysi formlarına yakın olan giysileri tercih ederek alacağı tepkileri yumuğatmak istemiğtir. Nizam-ı Cedid askerlerinin yeni giysisi olarak setre ve pantolon yerine, setreye benzeyen uzunca bir mintan ve pantolona benzeyen dar bir Ėalvar giyilmesi kararlağtırılmığ, sınıf ve rütbe farklılıkları ise detaylarda belirlenmiğtir. Örneğin, erler "sıkma" adı verilen, paçaları dize kadar dar yukarısı geniğ Ėalvar, üzerine belinde kemeri olan uzunca "mintan" giyerken, subayların "Ėalvar", üzerine "kısa entari" ve "boy cepkeni" giymeleri, bellerine Ėal bağlamaları kararı alınmığtır. (Osmanlı Askeri Teğkilatı ve Kıyafeti, Ankara, 1983, s. 99-101)

Resim 27: Osmanlı Dönminde Askeri Kıyafetlerde (yeniçeri) Değiğim

Kaynak: Türk giyim sanayinin tarihi kaynakları 1996 S.116

Bu döneme kadar Osmanlı ordusunda, kumaç tezgâhlarında dokunan yerel kumaçlardan yapılan çeşitli renk ve biçim özelliklerine sahip ve halkın giydiği giysilerden farkı olmayan askeri giysilerin üniforma özelliğinden bahsedilemez. Yapılan reformlarla Osmanlı İmparatorluğu ilk "üniforma" olan bir askeri giyim tarzına kavuşmuştur. Ancak yeniçeri ve ulema sınıfının yeni kıyafetlerinin batı kıyafetlerinin taklidi olarak görmesi ve halkın tepkisini çekecek reform kararı birçok unsurun bulunması, reformların tam olarak uygulanamamasına yol açmıştır.

Nitekim III. Selim'in tüm çabalarına rağmen Nizam-ı Cedid Ordusu 1807'deki yeniçerilerin ayaklanması ile faaliyetlerine kanlı bir şekilde son vermiştir.

(18. Ve 19. Yüzyıl Osmanlı erkek modası ocak 2009,)

III. Selim askeri alanda olduğu gibi sosyal alanda çeşitli değişikliklere ve yeniliklere gitmiş, hanedandakilerin süslü ve şık giyimleri halkı da etkilemiştir. Hindistan'dan ve diğer ülkelerden getirilen kumaçlar, elbiseler ve değerli taçların kullanım yaygınlığı arttıkça israfın önüne geçilememiştir.

II. Mahmud dönemi (1808-1839) askeri alanda köklü ve uzun süreli reformların gerçekleştirildiği bir dönemdir. Ayrıca bu dönemde yapılan yenilikler, sosyal olaylar ve tepkiler sonraki dönemlerde yapılacak olan reformların yönünü belirlemiştir.

II. Mahmud Asakir-i Mansure-i Muhammediye birliklerine Avrupa tarzında yeni uniformalar giydirerek birçok olaya neden olacak ve yeniçerileri ortadan kaldıracak reformu gerçekleştirmiştir. Birlikler ilk kurulduğu zaman geçici olarak

Nizam-ı Cedid kıyafetlerine çok benzeyen kıyafet kabul edilmiştir. Sırma çaprazlı ve kadifeden yapılmış "boy cepkenleri" ve "sıkma" adlı şalvarları ile Nizam-ı Cedid askerlerine benzemelerine rağmen, çuhadan yapılmış, 7-8 dilimli "Çupare" (Çubara) adı verilen başlıkları farklılık göstermiştir.

II. Mahmud çok köklü bir kıyafet reformu olan 1828 nizamnamesini yürürlüğe koyarak, öncelikle askerlerinin kıyafetlerinde, daha sonra da sivil memurlar tarafından uygulanacak olan Avrupai düzenlemeler yaparak radikal değişim kararları almıştır. Nizamnamede padişah'tan en düşük rütbeli memura, askerden

sivile her sınıftan görevlinin törende ve günlük yaşamda giyecekleri giysiler açıkça belirtilmiş ve bu önemli reformlar kısa sürede yaygınlaştırılmıştır.

Bu kararların bağında “setre” ve “pantolon” ile “fes” önemli değişim olarak yer almaktadır. İlk kez II. Mahmud döneminde fes giymeye başlanmıştır. II. Mahmud’un askeri giysilerde Avrupa’yı örnek alırken, başlıklarda tam tersine Doğuyu örnek alarak fesi tercih etmesi, kılık kıyafetteki bu radikal değişimi biraz olsun yumuşatarak, gelecek tepkilere önlem olarak değerlendirilebilir.

Resim 28: Gdadiye öğrencisi Laleli’li İbrahim’in 1858’de çekilmiş fotoğrafı Aziziye fesi ile bir memur (1864) Mazlum Paşazade vezir Memduh Paşa (1866) Kaynak:

Anonim

3.1.2. Osmanlı Sivil Kıyafetlerde Pantolon

- Erkek kıyafetleri

Osmanlıda batılılaşma ile orduda başlayan kıyafet reformu 1829’da sivil memurları da içine almıştır. Bu dönemde, sarık, cübbe ve ayakkabının yerine fes, redingot, pelerin, pantolon ve siyah deri potinler kullanılmaya başlanmıştır. Buna bizzat sultan’lar öncülük, saraydan paşalara ve diğer tabakalara yayılmıştır. Bu dönemde, giyim evrimi, paranın kullanılışı, evlerin stili, insanlar arası ilişkiler “Avrupalı” olmuştur. (Türk Modernleşmesi, İstanbul 1992 s. 13)

Yeni ordunun ceket ve pantolondan oluşan bir üniforma giymesinden sonra bir yönetmelikle sivil memurlar da yeni kıyafete yöneltildiğ, asker ve memurlar pantolon giymiÇ, ulema sınıfı pantolonu andıran ve üst kısmı pantolondan geniş olan elifi Ğalvar giymeyi benimsemiğtir. Ulema dıŐındaki memurlar için fes zorunlu tutulmuğtur. Müslüman vatandaşları gayri Müslimler ile aynı statüde gösterdiği için halk arasında fese karşı bir muhalefet olmasının yanı sıra, büyük ölçüde istek de doğmuğtur.

Toplumun aŐı talebi nedeniyle ülke çapındaki açığı kapatabilmek için önce Avrupa'dan fes ithal edildiğ ve 1833 yılında Ğstanbul'da feshane fabrikası açılarak yerli üretime baŐlanmıĐtır. Yeni giyim tarzının benimsenmesi için, Sultan II. Mahmut ve saray çevresi bu giysileri giyerek halka örnek oluŐturmuĐlardır. (Helmuth Von Moltke Türkiye Mektupları, (çeviren: Hayrullah Öz), Ğstanbul 1969 s.95-98)

İİ. Mahmut, reformlarının kalıcılığını sağlamak ve yeni Osmanlı imajını benimsetmek için lacivert ceket, püsküllü fesi ve Ğeritli beyaz pantolonu ile kendi boy resimlerini ve portrelerini yaptırarak bunları devlet dairelerine astırmığtır.

Bu değişime karşı duranlar olmasına rağmen, kısa süre sonra devlet memurları ve halkın önemli bir bölümünün sarığı çıkarıp setre pantolon giyinmeye başlaması, Ğstanbul sokaklarında dize kadar inen farklı renkte setreleri, kolalı gömlek ve boyun bağları ve püsküllü fesleri ile dolaŐan alafranga tarzı Türk erkeklerinin çoğalması ile Osmanlı'nın 400 yıl süren giyim anlayıŐında önemli değişim süreci baŐlamıĐtır. Böylece Gayrimüslimleri Müslümanlardan ayıran geleneksel kıyafet düzenlemelerinin geçerliliği de sona ermiğtir.

Resim 29: Batı tarzlı modern kıyafetleriyle Padişah II. Mahmud

Kaynak: <https://www.belgeseltarih.com/padisah-ii-mahmut-donemine-farkli-bir-bakis/>

Ancak, Avrupa örneğinde çağdaş bir Temelleri II. Mahmud döneminde atılan uygulamaların Abdülmecit döneminde de (1839-1861) devam ettiği kılık kıyafet alanında kapsamlı, kalıcı yenilikler ordunun kılık kıyafetine de yansımıştır. Askerlerin setre pantolon giymesine devam edilmiş, ancak setre pantolonlarda sınıf farklılığına göre kalınlıkları değişen kırmızı zırhlar kullanılmış, pantolon renklerinde mevsimlik değişikliğe gidilmiştir. Başlık olarak, Tunus feslerinin yerini yukarı doğru daralan ve tepesinde sarı metal (ferahi) üzerine tutturulmuş püskülleri olan fes kullanılmaya devam edilmiştir.

İİ. Meçruiyet'ten sonra daha da belirginleşip günlük yaşamın her aşamasında kendini gösteren ve gittikçe yaygınlaşan alafranga anlayış aydın gençler arasındaki Batıya karşı ilgiyi artırmış, kılık kıyafet konusunda Batıda olanlar dönemin gazete ve dergilerinden yakından takip edilmeye başlamıştır. Modayı takip etmek dönemin alafranga tiplerinin ortak özelliklerinden biri olmuştur.

Halk arasında yaygın olarak kullanılan siyah İstanbul ve fesin yerini II. Meçrutiyetle birlikte genellikle kalpak ve arkası yırtmaçlı ceket olan jaket olan "sako"nun yerini alafranga giysi olan pardesü almaya başlamıştır. Yelekler, yüksek yakalı gömlekler ve yüksek yakalıklar, plastron, papyon, kravat ve üzerine takılan mücevherli iğneler erkek giysilerinin gözde unsurları olmuştur.

3.1.3. Osmanlı Sivil Kıyafetlerde Pantolon

- Kadın kıyafetleri

Osmanlı dönemi kadınlarının kıyafetleri dini inancın etkisiyle sokakta giyilen kıyafetlerle evde giyilen kıyafetler farklı olmak zorundaydı.

16. yüzyıldan itibaren kadınların sokakta giydiği kıyafetler ferace, yağmak ve peçeden oluşmaktadır. Müslümanlar kadınlar kırmızı, mavi, yeşil renklerde, gayrimüslim kadınlar ise daha açık renklerde ferace giyiyorlardı. 1872'den sonra feracenin yanı sıra Suriye giysisi olan çarçaf da kullanılmaya başlanmıştır.

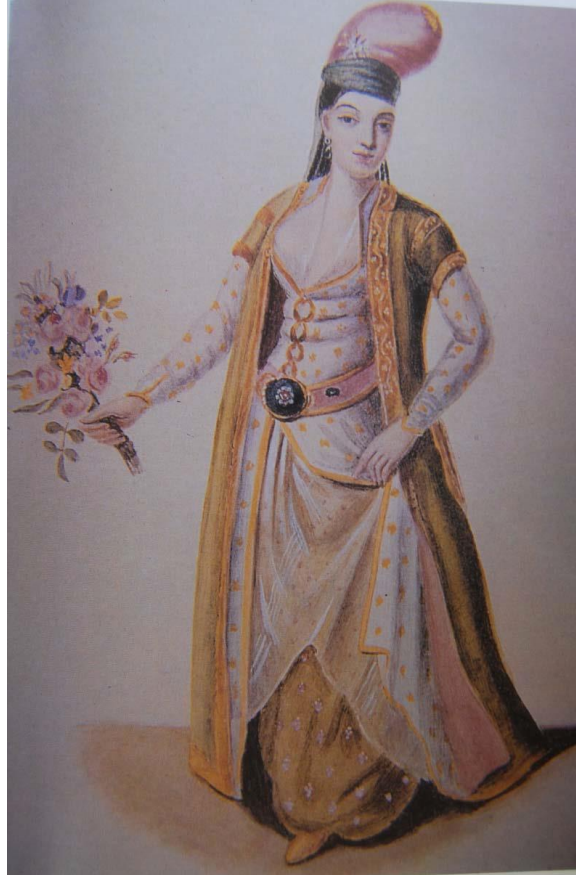
Resim 30: Ferace

Kaynak: Zarafetin ve şıklığın Vücut Bulmuş Hali: 30 Aralık 2017
güncelleme 31 Mayıs, 10:29

Osmanlıda batılılaşma süreci 18. yüzyıl'da oluşmaya başlayıp 19. yüzyıl'da hız kazanan değişim süreci, Osmanlı yaşamının farklı alanlarında olduğu gibi kadın hayatını ve giyimini de etkilemiştir. İlk orduda başlayan kıyafet reformları sonra saray çevresine ve halka yayılmaya başlamıştır.

Saray çevresinde değişen yaşam biçimi, saraylı kadınları ve giysilerini de etkileyerek Hanım sultanların, saraya gelen yabancı gezginlerin, elçilerin, imparatorların eŐlerinden gördükleri giysilerin sipariŐlerini terzilerine vermeye başlamışlardır.

Batılı özellikler taşıyan giysileri saraylı kadınlar modanın merkezi sayılan Paris“den giysi sipariŐi vermiŐlerdir. Saraylı Kadınlar, bir önceki yüzyılda moda olan göğüs dekolteli ipekli entarisinin altına yeşil Ğalvar giyilmiştir.

Resim 31: 19.yüzyıl Saraylı Kadın

Kaynak: Ankara Etnografya Müzesi Kütüphanesi, 9005. y. 15

Sarayda kadınlar son derece süslü ve gösterişli elbiseler giymekte iken halkın ev giysileri, gömlekler, üç veya dört etekli entariler, Ğal kuŐaklar, cepkenler ve Ğalvarlardan oluşmaktaydı. 19. yüzyılda kadınlar, batılılaŐmanın iyice hissedildiği bu dönemde evde başlarına, kenarları oyalı yemeniler başlar, ayak üzerine düŐen zengin görünümlü drapelere düŐen geniş Ğalvarlar giyerlermiŐ.

galvar yüzyıllar boyunca her tabakadan insan tarafından (saray giysileri, asker, köylü, halk) giyilen farklı biçim, kumaş, renk ve boylarda olan iklim özellikleri ve geçim kaynaklarına göre değişiklik gösteren Osmanlı kadınının ve erkeğinin en önemli giysilerinden biridir. galvarda kullanılan kumaşlar bölgesel özelliklerin izini taşımaktadır. (Türk Geleneksel Giyim Kültürünün Bir Parçası olan galvarın Türk ve Dünya Modasına Yansımaları Üstün , Gülçin Yurdakul 2015 s.140)

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren giysiler farklı aksesuarlarla süslemeye bağlanmıştır, daha sonra pile, korsaj, yaka gibi uygulamalarla köklü değişimlere yerini bırakmıştır. Bu köklü değişime yön veren diğer bir unsurda kadın dergileridir.

19.yüzyılda batıda başlayan kadın hareketlerinin etkisi Osmanlı’da sızramıştır. Bu alanda çok sayıda reform yapılmıştır. Osmanlı Döneminde yayın hayatına başlayan kadın dergileri kadınların batıda değişen ve gelişen giyim kuşam ve sosyal çevreyi dergilerden takip etmelerini sağlamış ve kadınların çalışma hayatına, sosyal hayatına ve giyim kuşamına katkıda bulunmuştur. Osmanlı döneminde yayınlanan kadın dergileri ile kadınlar çalışma hayatına yönelmiştir. Osmanlı dönemindeki yayınlanan ve dergilerden bazıları aşağıda yer almaktadır (Erdem ve Yiğit, 2010);

Aile: Aileye, yani kadınlara, çocuklara ev işlerine müteallik, mebahis-i mütenevviayı cami mecmuadır. 17 27 Mayıs 1880’de yayın hayatına başlamış olup Mihran Efendi tarafından yayınlanmıştır.

Âlem-ü Nisvan: İsmail Gasprinski’nin çıkardığı Tercüman Gazetesinin ilavesidir. Genel yayın editörü Şefika Y.’dir. Müslümanlara özel edebi ve tedrisi haftalık dergidir. 1906 yılında Bahçesaray’da yayınlanmaya başlamıştır.

Ayine: Muhadderat ve etfale mahsustur ibaresi ile çıkmıştır. Kasım 1875’de Selanik’de haftalık olarak yayın hayatına başlamıştır.

Bilgi Yurdu Işığı: Hanımlar Bilgi Yurdu Müessesesine ait aylık dergidir. 15 Nisan 1917’de yayınlanmaya başlamıştır.

Demet: Edebi, ilmi, siyasi, hanımlara özel haftalık dergidir. 30 Eylül 1908'de İstanbul'da haftalık ve resimli olarak yayınlanmıştır. Sahibi Hakkı Bey'dir.

Genç Kadın: Dergi on beş günde bir çıkmaktadır. Kadınlık ve erkekliğin tealisine hadimdir. İlk sayısı 1920'de İstanbul'da yayınlanmıştır. Sahibi, Karahisarlı Muallim Fuat Gükrü, Mesul Müdürü, Süleyman Tevfik Beylerdir Müdüresi Fatma Fuat Hanımdır.

Hanımlar: Kadınlara özel olan bu dergi ayda bir kez yayımlanmaktadır. 12 Kasım 1882'de İstanbul'da yayınlanmıştır. Sahibi, Cafer Bey'dir.

Hanımlar Âlemi: Her perşembe günleri çıkan resimli kadın dergisidir. 1914-1918 yılları arasında İstanbul'da yayımlanmıştır. Sahibi: Mehmet Asaf'dır.

Seyyale: Genç kızlara özel dergidir. Haziran 1914'de İstanbul'da yayınlanmıştır. Sahibi Adile Necati'dir.

Siyanet: Kadın ve aile gazetesidir. 1914'de İstanbul'da haftalık yayınlanmıştır. Müdüresi Zaime Hayriye Hanımdır.

4. Şalvar'dan Pantolon'a Geçiş

Orta Asya'dan itibaren "Şalvar" değişik biçim ve özelliklerde kadın ve erkekler tarafından kullanılmıştır. Osmanlının ilk dönemlerinde askerlerin resmi bir giyimi olmadığından Şalvar giymeyi sürdürmüşlerdir.

Yapılan savaşlarda, karşı cephenin etkisiyle giyimlerde değişiklikler olmuştur. Askerlerin giydiği Şalvarın yerini pantolon almıştır. Pantolonun Avrupalı anlamda bize geçmesini sağlayan askeri giyimlerde yapılan değişikliklerdir. XVIII. yüzyılda Avrupa ile başlayan ilişkiler XIX. yüzyılda yoğunlaşmış kadın ve erkek giyiminde Avrupa etkisi belirginleşmiştir.

İİ. Mahmut Avrupa'lı giyim olan pantolonu ilk olarak askere giydirmiş, sivil memurları serbest bırakmıştır. Fakat Kırım harbi başlayınca Abdülmecit bütün küçük memurları setre-pantolon giymeye mecbur etmiştir. Memurlardan sonra orta halli aileler ve gençler de setre pantolon giymeye başlamışlardır. Böylece Günümüzdeki modern pantolonun

sivil hayata geiği kırım harbi ile bağlamığtır. (Koçu,1968) Günümüzde galvar, akır, potur geleneksel ve folklorik giyimlerde kullanılmaktadır

Resim 32: Setre pantolon

Kaynak: Anonim.

5. Cumhuriyet Kıyafetlerin' de Pantolon

Cumhuriyet sonrası giyim kuğam Osmanlı döneminde bağlayan Cumhuriyet „in ilanı ile yeni boyutlar kazanan, Avrupa“nın dğnce ve toplum yapısına ulağmayı hedefleyen bir değiğim sürecine girmiğtir.

29 Ekim 1923“te Cumhuriyet“in ilan edilmesi ülkede rejim değiğikliği ile birlikte her alanda pek çok değiğiklik meydana gelmiğtir. Cumhuriyetin ilk yıllarında, yeni kurumsal ve yasal düzenlemeler yapılmıçtır (Su ve Mumcu, 1991).

Cumhuriyet“in kurulduğu tarihlerde, Anadolu insanı farklı kültürlerden etkilenerak bir araya getirdiği çok eğitliliği olan kıyafetler giymekteydi. Cumhuriyet kadınlarına ve erkeklerine uygun yenilikçi giyim kültürünü oluğturmak için Cumhuriyetin kurucusu

olan Mustafa Kemal Atatürk 25 Aralık 1925'te çıkardığı kıyafet ve Çapka kanunu ile Cumhuriyet öncesi giyim tarzı olan peçe, çarÇaf, kalpak ve fes giyilmesini yasaklayarak, Moda tarihinde öncü olan İngiltere ve Fransa esintilerinden örnekler almıÇtır. Erkek kıyafetleri İngiliz stilinde dikilmeye baÇlanmıÇ kadın kıyafetleri ise Fransız modası ile biçim kazanmıÇtır.

Moda alandaki ilk geliÇme 1925'te Atatürk'ün Çapkayı halka tanıtması ve çapkanın hangi kıyafetlerle nasıl kullanılması gerektiği tüm ayrıntılarıyla dönemin resmi gazetesiyle halka açıklanmıÇtır. çapka üreten terziler halkın taleplerine yetiÇemez duruma gelince günümüzün İtalyan Borsalino firması, İstanbul'a bir gemi dolusu Çapka göndermiÇtir. Batılı tarzda giyinme modasına giren kadınlar çarÇaflar yerine baÇı örten daha hafif baÇlıklar, türbanlar, baÇın çoğunu kaplayan Çapkalar ve uzun mantolar kullanmaya baÇlamıÇtır. İleri yaÇta olanlar daha çok kapalı giyinmeyi tercih ederken daha genç kesim ise dönemin modası olan Çapka ve elbiseyi tercih etmiÇtir.

1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu ve 1934'te Türk kadınlarına siyasal hakların verilmesini sağlayan kanun kadınların toplumsal yaÇamdaki yerini de yavaÇ yavaÇ belirlemeye baÇlamıÇtır.

Batılı tarzın tüm yurttta benimsenmesi için açılan "Kız Sanat Enstitüleri" ile moda büyük bir geliÇim göstermiÇ. Burada baÇarılı olan kız öğrenciler yurt dıÇına eğitim için gönderilmiÇ. Yurt dıÇına giden baÇarılı öğrenciler Paris, Londra gibi ülkelerde hem eğitim alma Çansı yakalamıÇ hemde dönemin modasını ülkemize getirme imkanı bulmuÇtur.

Cumhuriyet dönemi uygun kıyafetler tasarlanması kadın giyiminde büyük hamle yapmıÇ. Kadınların batılı tarzda giyinmeye baÇlaması ile terzilik ve moda geliÇmeye baÇlamıÇtır. Düzenlenen Cumhuriyet Baloları da ülkemizde modanın geliÇmesine öncülük etmiÇtir.

Türkiye'nin ve hatta dünyanın stil ikonlarından biri olan Mustafa Kemal Atatürk de Cumhuriyet Baloları, protokollerde veya günlük hayatındaki çeÇitli aktivitelerinde sahip olduğu öncü stiliyle Türk halkına adeta rol model olmuÇtur. Atatürk'ün giysileri günün modasına ve katıldığı davetlere uygun kalpak ve Çapka, baston, mendil, eldiven, köstekli saat gibi stilini tamamlayan aksesuarlarıyla zenginleÇtirmiÇtir.

Resim 33: Atatürk (Smokin Kıyafetiyle)

Kaynak: <https://www.trendus.com/fotograf/ataturkun-giyim-zevki-52098>

Türkiye’de modern erkek giyimi Çapka, ceket, yecek, frenk, gömlek, pantolon ve potinden oluşuyordu. Meclis oturumlarına kravatsız girilmez, meclis başkanı frak ile salonda bulunurmuş, 1 Ağustos 2017 Resmi Gazete Yayınlanan TBMM iç tüzük değişikliği ile frak giyme zorunluluğu kaldırılmış, Erkekler ceket ve pantolon giyerek kravat takılacak şekilde iç tüzük maddesi değiştirilmiştir.

“Türkiye”deki Kılık Kıyafet Devrimi daha çok kadınları etkilemiştir. Kadın modasında erkeksi çıklık ile hızlı giyinme devri başlamıştır. Cumhuriyet öncesi peçenin altında kalan yüzler açığa çıkmıştır. Şehbal ile başlayan kadın dergileri Yedigün ve daha sonra Hayat dergisi ile yayımına devam etmiştir. Magazinsel basın yapan bu dergiler vasıtası ile giyim modası yurt çapına yayılmıştır.

Kadınlar 1925’te tanıştıkları balolarla daha yakından ilgilenmişler ve Balolar için özel kıyafetler diktirip modayı daha yakından takip etmeye başlamışlardır. Son derece

giyinmeye başlayan kadınlar 1930'larında ekonomik krizin başlaması ile daha sade bir giyim tarzı tercih etmek zorunda kalmışlardır. O dönemlerde gündüz giymek için siyah, kol kapakları ve yakaları beyaz elbiseler çok tutulmuştur. Elbiselerin üstüne partiler için Ğifon atkılar hazırlanmış, bu kıyafetlere kürk kenarlı kepler ve dirseğe kadar uzun jarse eldivenler takılmıştır.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra moda olan Uzun kabarık etekler ve ağır korseler bir kenara bırakılmış ve diz hizasına kadar kısalan etekler yaygınlaşmaya başlamış. O dönemin ünlü Fransız moda tasarımcısı Coco Chanel'in etkisiyle de kısa saçlar ve pantolonlar moda olmuştur. Orta yaştaki kadınlar Chanel tayyörleri kullanmışlardır. Gerek renk, gerek dokunuş özelliği olan "Chanel kumaşları" modelleriyle uyum sağlamıştır. Bu tayyörlerin içine yakası fular biçiminde bağlanan, kol manşetleri Ğık kol düğmeleri ile süslü ipek bluzlar giyilmiştir. Tayyörde ayrıca yaka, kol, ceket kenarlarında bulunan harçlarla, cep ve düğmelerde dikkati çekmiştir (KomĞuoğlu ve diğerleri, 1986).

Resim 34: Darülbedayi kızları – 1930'ların Ğstanbul ğehir Tiyatrosu'nun, eski adıyla Darülbedayi oyuncu kızları (National Geographic fotoğrafçılarının sergisinden) (Kısa Saç Modası)

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/631137335257387567/>

Resim 35: İstanbul Üniversitesi Öğrencileri – Türk Hava Yolları Hostesleri (Tayyör Modası)

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/471611392227629534/>

Bu akımla beraber kısa saçlar, Çapkılar, diz altında boy elbiseler ve mantolar trend olmuş çapkılar ise kadınları Çık gösteriyor ve muhafazakâr hanımların saçlarını örtmesini sağlıyordu.

Gelişen ve değişen moda'nın Türkiye'de yaygınlık kazanmasında Mustafa Kemal Atatürk'ün eşi Latife Hanım katıldığı çeşitli organizasyonlarda ve davetlerde giydiği kombinleriyle Cumhuriyet kadınına rol model olmuştur. Tango ve vals dansları ve bu danslara uygun elbise kombinleri o dönemdeki balolarda yerini almaya başlamıştır.

Resim 36: Atatürk ve eği Latife Hanım

Kaynak: <http://www.15-temmuz.net/genelkurmay-arsivlerinden-ozel-ataturk-fotograflari/7959/>

II. Dünya savağı bağlaması moda anlayığını da değiştirmiğtir. Bu nedenle askeri renklere yönelme olmuÇtur. Koyu-açık lacivertler, deniz ve hava mavisi ve haki renkleri tercih edilmiğtir. 1939 yılında bağlayan II. Dünya Savağı ölkemizin ekonomisini de etkilemiğtir. Bu savağ yıllarının giysilerinde pratik, rahat tarzlar yer almaya bağlamığtır. Çünkü, kadınlar o sırada fabrikalarda ve tarlada çalığmığlardır. Savağ tam olarak bir kıtlığa neden olmuğ ve her alanda kısıtlamaya gidilmiğtir. Bundan dolayı da giyim sektöründe kumaÇın kesiminden, stiline kadar her Őey etkilenmiğtir. Öyle ki kadın elbiseleri vücuda sıkı oturup, boyları da hemen diz kapağının altına inmiğtir. Sivillerin giyimlerinde, ordu üniformasından etkilenilmiğtir: Vatkalı omuzlar, apolet ceket ve çevresinde takviyeler ilave edilerek yapılan giysiler, neğeli bir hava oluğurmaktan öte, modanın bireysel havasına sadelik getirmiğtir. Savağın ekonomi üzerindeki etkileri

yüzünden fazla para harcanmadan gösterişsiz giysiler yapma yoluna gidilmiş ve gereksiz süsleyici malzemelerden vazgeçilmiştir.

İİ. Dünya Savaşından sonra giyside, bütün toplumsal sınıf farkları ortadan kalkmıştır. Moda böylece özgürlük kazanmıştır. Modanın savaş ile yan yana yürümesiyle, askeri üniforma rengine uyum sağlayan manto, etek, bluz, elbise gibi giysilerden sonra Çapka, ayakkabı, eldiven, çorap hatta mendil gibi küçük aksesuarlar da savaştan etkilenmiştir.

1951-1960 yıllar Bu yıllarda pek çok yabancı derginin Türk basınında yerini alması, Türk kadınının zevkini ve bakış açısını değiştirmesinde; dünya kadınları gibi çağdaş ve yenilikçi giyinip, hareket etmesinde etkili olmuştur. Yine aynı yıllarda Kadın Dünyası, Hayat Mecmuası, Hayat Sinema Yıllığı, Hafta sonu gibi dergilerde Türk kadınına modayı yakından takip edebilme imkanı verilmiştir. (Hayat Mecmuası, 1956-60 ve Kadın Dünyası, 1958).

1958'li yıllarda ortaya çıkan ve kaynağını tenis kıyafetlerinden alan mini etek modası tüm dünyada bir fırtına gibi eserken Türk kadınının buna adapte olması biraz zaman almıştır. Aynı durum pantolonlar için de yaşanmıştır.

1958 yılında kadın pantolonlarının paçaları daralmış, bu dar paçalara yırtmaçlar yapılmıştır. Erkek ve kadın ayakkabılarının burunları çok sivri kullanılmıştır.

1960'da askeri bir darbe ile hükümet değiştirilmiştir. 1961 Anayasası hazırlanmıştır. Bu anayasası Türkiye'nin gelişmesine ciddi katkılar getirmiştir. 1961'de yürürlüğe konan Anayasa ile demokratik ve liberal rejime uygun düzen özgürlükler ve haklar sağlamıştır. 60'lı yıllarda politika giyime yeni bir tarz getirmiştir. Devrimci kesim, yarı-safari giyimi kendileriyle bütünleştirmişlerdir. Safari giyimlerle bütünleşen pantolonlar, parkalar ve postallar resmiyet dışı bir askeri giyim alışkanlığı yaratmıştır. Bu yıllarda gençler, yüksek öğretimi siyasal gündemde ön plana çıkaran 1968 öğrenci eylemleri ile üniversitede reform ve demokratikleşme istemişlerdir.

Gençler, kıyafetleriyle toplumdan farklı olduklarını anlatmaya çalışmışlardır. Batı'da çıkan hippy, Skin-head veya punk gibi akımlar ideolojisini önce kıyafetleriyle teğhir etmeye çalışmışlardır (Lokmanoğlu, 1994).

Toplum içinde kadın için belirlenen rol, o toplumda hakim olan zihniyetin özelliklerini verir. Sanayi toplumu ile beraber gerek alt sınıflardaki kadınların çalışma hayatına atılmaları, gerekse feminist anlayışa uygun olarak kadınların da erkekler kadar üretken olduğunun ispat edilmesine yönelik olarak her türlü üretim aktivitesinin içinde yer almaya başlaması giyim anlayışının büyük ölçüde değişmesini gerektirmiştir (Barborosoğlu, 1995).

Cumhuriyet sonrası Türkiye’de kadın giyimindeki değişimler 1950’li yıllarda başlamış 1970 yılında ise modern pantolon kadınların hayatına girmiştir. Kamu alanlarında Önce kadın öğretmenler 2006 yılında ise kız öğrenciler okula giderken pantolon giymeye başlamıştır. Okullarda pantolon giyilmesine rağmen Türkiye millet meclisin de 2011 yıllarına kadar pantolon giymek halen yasaktı 12 ekim 2011 tarihinde kadın millet vekili olan Çafak pavye bacağının protez olması nedeni ile pantolon giyerek meclise gelmiştir. İlk kez meclise pantolonla gelen kadın olmuştur. Mecliste kadınların pantolon giyebilmeleri için yasa teklifi hazırlanmış önergede bulunmuştur. 1 Ağustos 2017 Resmi Gazete Yayınlanan TBMM iç tüzük değişikliği ile kadınların mecliste pantolon giyme yasağı kaldırılmış kadınlar ceket, etek ve pantolon giyecek şekilde iç tüzük maddesi değiştirilmiştir. Pantolon tarihsel süreçte birçok değişikliğe uğramıştır.

19.yüzyıla kadar daha çok erkekler tarafından giyilen pantolon günümüzde ise kadınlarında her alanda rahatlıkla giydiği bir giysi olmuştur.

6. Pantolonda Devrim

6.1. Blucin tarih (Kot Pantolon)

Pantolonun kadın ve erkek giyiminde yaptığı devrim kot pantolon ile olmuştur.

17. yüzyılın sonlarında Blue Jean kumaşı olan “ Denim” ilk olarak Fransa’nın Serge de Nimes bölgesinde dokunmuştur. Kristof Kolomb’un gemilerinde kullanmak için sağlam bir yelken kumaşı arayışı sonucunda üretilmeye başlanan bu kumaşın en önemli ham maddesi pamuktur. İlk kez giysi olarak Cenova’lı denizciler tarafından kullanılmıştır.

Blucin (kot pantolon) 18. yüzyılda dayanıklılığı nedeniyle işçi giysilerinde kullanılmıştır. 19.yüzyılda ise maden işçileri kot pantolon giymeye başlamıştır. 1850’lerde çadır bezi üreticisi olarak çalışan Levi Strauss 1853 yılında, Kot pantolonunun ilk seri üretimini yapmaya başlamıştır.

Blucin' in tarihi, San Francisco'da altın aramaya çıkan madenciler ile başlamıştır. Altın arayan madenci'lerin bol miktarda çadır bezi ve at arabası örtüsüne ihtiyacı vardı. adır bezi parçalarından dikilen işçilerin 2-3 kullanmadan sonra harap olan pantolonlarına Strauss bir çözüm getirmeyi denedi. adır bezinden Ėlk ürettiği pantolonlar rahat değildi fakat inanılmaz dayanıklıydı. Sonra denim'i kullanmasıyla (Denim, kumağa mavi rengi veren indigo'dur.) pantolonlar daha kullanışlı, ık duruma geldi. Üretilen bu pantolonlarla Amerika'da bir blucin akımı başlamış oldu. Türkiye'deki adı ile kot pantolonu Amerikalı askerlerin giymesi ile tüm dünya tanıdıdır. Dünyaca ünlü James Dean, Elvis Presley ve Marlon Brando gibi isimler sayesinde Jean ılgınlığı başlamıştır .

6.1.1. Amerika'da Blucin

Blucin, modası hiçbir zaman geçmeyen, üreilmeye başlandığı ilk tarihten itibaren büyük ilgi görmüş, zamanla tüm dünyaya yayılmış, herkes tarafından kullanılabilen ve yıllardır hayatımızda olan bir giyim eğyasıdır.

Letonya doğumlu Amerikan terzisi Jacob Davis Kot pantolonların dikişlerini sağlamlaştırmak için ilk kez bakır perini blucine takmış seri üretime başlamıştır. Levi Strauss marka Patentini almasını sağlamıştır. Jacob Davis göre, Amerikan modasının en sembolik kumaşlarından biridir.

Resim 37: Levi Strauss

Kaynak: <http://www.nezamanbulundu.com/2016/03/kot-pantolon-ne-zaman-kim-buldu.html>

Önceleri içi kıyafetleri olarak hayatımıza giren blucinler, 20. yüzyılın balarında Amerikan filmlerinin, ünlü aktörlerinin rol aldığı filimler de blucin giymesi blucini daha çok poplerletirmitir. Levi"s 1950"li yıllarda tüm aile üyelerine uygun blucinler üretmeye bağlamığtır.

Amerikan filmlerinin de etkisiyle 1950"lilerde özellikle isyanı simgeleyen blucin-tirt-siyah deri ceket lemesi genç nesili fazlasıyla etkilemiğ ve blucinin popülaritesini artırmığtır.

Blucinler 1930"lu ve 1960"lu yıllar arasında orta sınıf, ii sınıfı kadınları, hippiler, solcular, sanatçılar ve marjinal gruplar tarafından giyilmeye bağlanmığ ve bundan dolayı da blucinlere yeni anlamlar yklenmiğtir. Bağlangıta "i, g, fiziksel emek" anlamına gelen blucinler, zamanla "boğ zaman" anlamına da gelmeye bağlamığtır.

Rahatlığın ve konforun simgesi olan blucinin ii kıyafeti olmaktan ıkmığ erotik bir giyim eğyasına dnmğtir. Reklamlarında özellikle seksi kadınların ve erotizm unsur"larının kullanılması blucinin üretilme amacını bize tamamen unutturur niteliktedir. Moda sektörünün oluğmasının temel amacı olan pazarlama stratejisinin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

1980"lerde blucin "Batı Amerika"ya iliğkin ağrığımları (i, g, fiziksel emek) korumakla beraber belli bir sınıf, cinsiyet, yağ, ehir veya ülkeyi temsil etmekten uzaklağmığtır" ve gençlerin yeni arayığlarıyla blucin satığlarında azalma meydana gelmiğtir. Bu azalma bile blucinin popülerliğini kaybettirmemiğtir.

Blucinin popülerliğini arttıran bir baçka unsur da poper kiğilerin, örneğin "rock", "punk" ve "heavy metal" arkıcılarının blucini tercih etmeleridir. (Akyol, 2010:191)...

6.1.2. Türkiye'de Blucin

Ülkemizde blucin kelimesinin dığında daha çok kot kelimesi kullanılmaktadır. Kot, ngilizcedeki denim kelimesinin Türkçedeki karėılıėı olarak bilinmektedir.. Yugoslavya doğumlu Muhteğem kot Türkiye 'de denim kumağı ile ürettiği pantolonlara soyadı olan kot ismini vermesi ile kot kelimesi Türkiye"de yaygınlağmaya bağlar.

Blucinler Türkiye'deki kentleşmenin, modernleşmenin göstergelerinden biri olarak da kabul edilmiştir. Blucinin popülerliği ile birlikte bu giyim tarzına uymayan gençler diğerleri tarafından "Gehirle bütünleşemeyen sıkıcı ve köylü üniversite öğrencileri" olarak adlandırılmıştır. Kentleşmeyle birlikte kendini daha Batılı, daha modern gören gençler geleneksel kültürün simgesi olan kıyafetleri zamanla bırakmaya başlamış ve yeni bir akım içine girmişlerdir.

Hazır giyim konfeksiyon ürünlerinin gelişip yayılmasıyla da devam etmiştir. Bu gelişimde teknolojinin yardımını ve medyanın etkisini de çok büyüktür.

Amerika'da siyah deri mont, blucin, tişört giyenler "asilik" olarak tanımlanmıştır. Bu tarz dünya geneline de bu anlamda yayılmıştır. Türkiye'de de aynı anlamla kullanılmıştır. Blucin bağkaldırımın (asilik) simgelerinden biri olarak kabul edilmiştir. Bu anlamı almasında Amerikan filmlerinin, televizyonun ve reklamların da etkisi çok büyüktür. Giyilen blucin ne kadar yırtık ve eski görünümlü ise o kadar asi ruha sahip ve modern olduğunun göstergesidir

Blucinlerin ülkemizde yaygınlaştığı ve asilik anlamı taşıdığı dönemlerde asilik anlamından dolayı askeri ortamlarda blucin giymek tamamen yasaklanmıştır (Kasapoğlu, Z. 2009).

Glerleyen zamanlarda blucine yüklenen asilik anlamının değişmesiyle beraber askeri mekanlar temiz ve ütülü olmak koşulu ile kot pantolona izin vermeye başlamıştır.

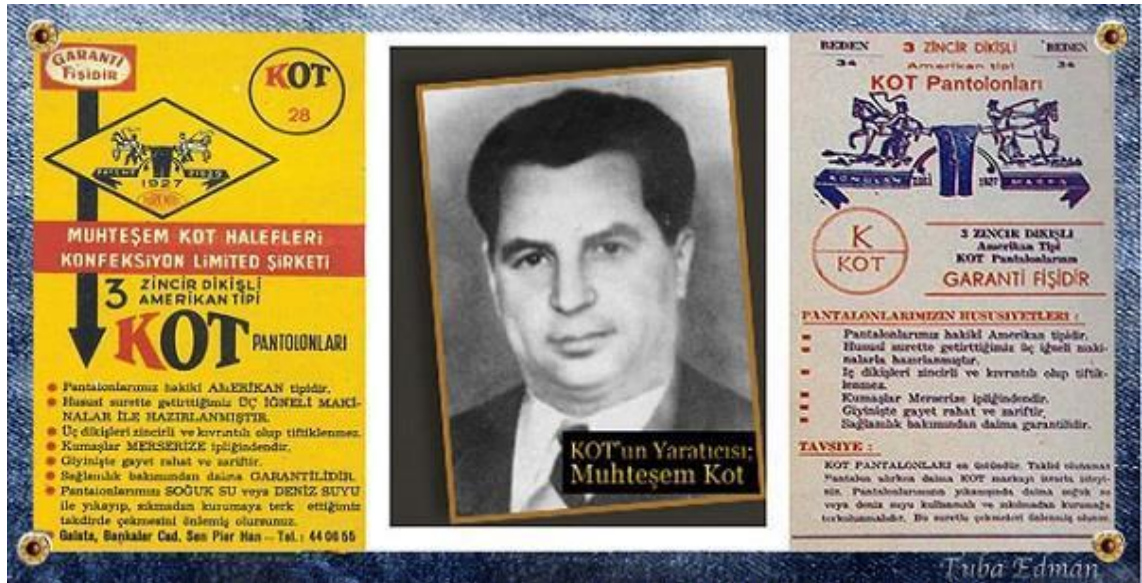
Türkiye'de siyasî olayların yoğun yaşandığı 70-80'li yıllarda Amerikan politika'sına karşı olan sol görüşlü öğrenci gruplarının, Amerikan malı olması sebebiyle tepkiyle karşıladığı blucini, öğrenciler zamanla kendilerine göre anlamlar yükleyerek (iççi sınıfının giysisi olması nedeniyle kabullenme) ve değişiklikler yaparak (parka ya da postallarla giyme) kullanmaya başladılar.

Bu tarz kullanmalar kültürler arası bir etkileşim örneğidir. Sağ görüşlü öğrenci grupları ise bu dönemlerde blucin giymeyerek daha muhafazakâr olarak görülen takım elbise, kumaş ya da kadife pantolon giymişlerdir.

6.1.3. Muhteşem Kot Kimdir?

Soyadını, Türkiye'de jeans üretimine veren kiğidir. Muhteşem Kot 1925'te eski Yugoslavya, Gostivar'da doğmuştur. Üç yaşında ailesiyle Türkiye'ye göç etmiş ve Edremit'e yerleşmişlerdir. İlk ve ortaokulu bitirdikten sonra terzi yanında çıraklık yapmıştır. Bu konuda kendini geliştirmek için Fransa'da dönemin en iyi okullarından Paris'teki La Deveze Derrox Terzilik Okulunda eğitim görmüştür. (orunlertekstil.com) 1940'lı yılların sonlarına doğru içi ve köylüye giydirebilecek ucuz fakat dayanıklı bir ürün arayışına girer.

O yıllarda Fransa'ya seyahate giden Muhteşem Kot şehri gezdiği sırada blucin pantolonları görür. Blucinin sağlamlığını ve dikim tarzını çok beğenir aynı kumaşı Türkiye'de üretmeye karar verir. Amerika'dan getirdiği makinelerle 1955 'de Türkiye'de ilk blue jeans üretimine başlar. Muhteşem'in ilk müşterisi o dönemde 13 yaşında olan oğlu Aytaç'tır. Aytaç'ın ödediği 5 kuruşluk para, Türk blucin Tarihi'nin ilk ticari faaliyetidir.

Resim 38: Muhteşem Kot

Kaynak: izlerveyansimlar:blospot.com

1960 yıllarında bir günde 200 adet blucin üreterek "KOT" adını markalaştırırlar. Bu dönemlerde çok popüler olan ürün reklamlarında da boy göstermektedir. Curcuna bağlı sitede ürün popülerliğini anlatan reklamlara rastlıyoruz: "Dünyanın en genç modası:

Kot. Haydi bütün gençler GGS“ye. Rahatlığa, Gıklığa, kaliteye...”. Belli bir süre sonra, Kot markası çok yaygınlaştığı için ülkemizde tüm blucinlere “kot” denilmeye bağlanmıştır. Fakat Türkiye de 80“li yıllarda yeni bir dönem başlar ve serbest piyasa ekonomisi ile yurt dışı kapıları açılır ve yabancı markalar yerli piyasaya girmeye başlar. O günlere kadar birinci sırada olan Kot marka blucin artık ikinci sırada olur ve satış yapamadığı için üretimini durdurmak zorunda kalır.

6.2.. Kot Pantolonda kullanılan Aksesuarlar

6.2.1. Metal Düğme : Giysilerdeki Gliklerin karşısına dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış giysileri belde tutturmaya yarayan küçük araca denir. Düğme M.Ö. 2000 yıllarında, Yakınoğu“da hayvan kemikleri veya tahta ile yapılarak kullanıldığı bilinmektedir. Metal düğme ise Romalıların bir buluşudur. Düğme 13.yy“dan itibaren, Avrupa“ da yaygın olarak kullanılmaya bağlanmıştır. Bu yüzyılda torba gibi bol pantolonlar daralmaya başlamış, giyilebilmesi için ilik açılması zorunlu hale gelmiştir. Glik yapılan Metal düğmeler üzerinde farklı simgeler yer almaktadır. Fransız Devrim öncesinde düğmelerin üzerinde 'millet, kanun ve kral' yazarken devrim sonrasında ise 'özgürlük, eğitlik ve kardeşlik' gibi ifadeler yer almıştır.

Resim 39: Metal kot pantolon düğmesi

Kaynak: <https://tr.depositphotos.com/20144441/stock-photo-denim-pants-button.html>

6.2.2. Rivet: kotlarda kullanılan demir **zamak**, çinko, princ, bakir gibi malzemelerden yapılan düğmeye benzeyen arkadan çiviyle tutturmak Çartıyla kot pantolon aksesuarına denir. diğler bir adı da perçindir; Rivet 1870“li yıllarda San Francisco“da çalıÇan maden iÇçilerinin giydiği kot pantolonların dikiÇlerinin birleÇim yerlerini sağlamlaÇtırmak ve çabuk yırtılmasını önlemek için yapılmıÇtır. Günümüzde ise yine aynı amaçla kullanılmakla beraber bazı giysilerde aksesuar olarak kullanılmaktadır.

Resim 40: Rivetli kot pantolon

Kaynak: <http://nilayornek.com/etiket/rivet-nedir/>

6.2.3. Kuşgözü: Kapsül veya halka da denilen kuşgözü, metalden yapılan içi boğ halka Çeklinde aksesuardır. ğekli kuÇun gözüne benzediği için adını ordan almıÇtır. Kot pantolonlarda kullanıldığı gibi her türlü deri çanta, kemer, ayakkabı, alt ve üst giysilerimize Çıklık katmak amacı ile de kullanılmaktadır. ÇÇlevselliği ile hayatımızı hem kolaylaÇtıran hem de Çıklık katan bir aksesuar olan kuÇ gözü son dönemlerde iÇlevsel olarak değil daha çok süs olarak kullanılmaktadır.

Resim 41: Kemerli kuş gözülü kot pantolon

Kaynak: <https://www.morhipo.com>

6.3.. Kesimlerine Göre Pantolon eşitleri

6.3.1. Kumaş Pantolon

Kumaş pantolonlar özellikle çalışan kesimin tercihleri arasında bulunan bir pantolon türüdür, genel olarak resmi ve özel günlerde tercih edilen, kadın ve erkeklerin özellikle ortak tercihleri olan bu giyim tarzı düz klasik çizgilerden oluşur, özel dikim kesimleri ile kemersizde giyilebilir. Kumaş pantolon bir siyasi görüşü veya yaşam tarzını da simgelemektedir. (www.pantolon.com.tr/).

Dokuma kumaş adı verilen kumaş çeşidinin üretim şeklinden dolayı bir takım özellikleri bulunmaktadır. nemli zellikleri esneklik, mukavemet, tuşe, dökümlülük, doku, ısıtma özelliklerini içermektedir. XIX. yüzyılda kamu ve hizmet sektörlerinde yaşanan büyüme kadınların toplam i gücü oranlarının hızla artması kumaş pantolon giyme oranını hızla arttırmıştır.

Resim 42: Katharine Hepburn (kumaş pantolon)

Kaynak: <https://kidskunst.info/12/00828-katharine-hepburn-fashion.htm>

6.3.2. Pantolon Etek

Boyları modaaya göre farklılık gösteren geniş pantolon eğididir. Giysinın n ve arkası tasarımıın etkisiyle, giyen kişi yürürken bir ‘‘S’’ oluğturur. Kesimine bağlı olarak kırmalı, pilili veya farklı biçimde olabilir. Spor tarzda pantolon ilk kez 1930’’larda giyilmiğtir (tr.texsite.info).

Resim 43: Pantolon Etek

Kaynak: ‘‘David Bowie’s outfit for the Aladdin Sane tour designed by Kansai Yamamoto, photo by Masayoshi Sukita, Japan,1973.’’

6.3.3. Kapri Pantolon

Kapri pantolonlar daha çok kadın modasında yaygın olarak kullanılır. Yanları yırtmaçlı, veya yırtmasız boyu normal pantolon boyunun dörtte  uzunluktadır, dizin hemen altında bitmektedir.

Fakat günümüzdeki kapri pantolon boyları dizin üstüne kadar kısalmıŒtır. Daha çok yaz aylarında kullanılan kapri pantolon modası yıllara göre deęiŒkenlik göstermektedir.

Resim 44: Kapri Pantolon

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/816488607423242600/>

6.3.4. Œalvar Pantolon

Œalvar erkeklerin ve kadınların giydiği geniŒ ağlı bir giyim eğididir. Modern pantolon ülkemizde yayılncaya kadar poturun ve akırın yanı sıra Œalvar, yüzyıllar boyunca her tabakadan insanlar tarafından giyilmiŒtir.

ste çekildikten sonra bele ukurla bağlanırdı. Bacakları gayet bol paçaları ayak bilekleri üstüne kadar iner, paça ağzı ayağın çok rahat geçeceği kadar birden daralır cep ağzları paça kenarları bazen eritlerle gaytanlarla süslenirdi. Osmanlı döneminde Erkek

için normal Œalvar her türlü yönlü kumaçlardan kesilirdi; aırı süslü gençler için Œalvar 60

ise atlas kumaçından kesilirdi. Kadın Çalvarlarında ise giyecek kişinin tabakasına göre en kaliteli ipekli ve işlemeli kumaçlardan, pamuklu kumaçlara kadar her çeşit kumaçtan yapılırdı.

Geçen asrın ilk yarısında beyzadelerden ağır uçaklara ispir ve seyislere, İstanbul yeni çerilerine kadar ağları yerde sürünen bir Çalvar modası bağlamıştır.

Resim 45: çalvar Pantolon

kaynak: Temmuz 1971'de Harpers & Queen'in kapağında Kansai. Model: Marie Helvin. Sachiko Shibayama. Paul Gorman Arçivi

6.3.5. İspanyol Paça Pantolon

Moda akımının ismi Türkiye'ye İspanyol paça olarak gelmiştir. İspanyol paça diz altından ayaklara doğru gittikçe genişler bol paça pantolon olarakta bilinmektedir. ilk

olarak 19. yüzyıl'da Amerika'da ve İngiltere'de donanmada görevli askerler tarafından giyilmiştir. 1960'larda hippie kültürünün bir parçası olarak bağlanmıştır. 70'lerde hippie olsun olmasın herkes giymiştir.

Her kesimin kullanmasında, Amerikan pop şarkıcıları Cher ve Sonny Bono'nun payı büyüktür. Bağta izleyicileri, daha sonra izleyicilerin izleyicileri bu modayı takip etmiştir. Kadın ve erkek ayrımı olmadığından sokaktaki etkisi büyük olmuştur.

Resim 46: İspanyol Paça Pantolon

Kaynak: - *Harpers & Queen* , Temmuz 1971 Paul Gorman Arşivi

6.3.6. Golf Pantolon

Spor pantolon çeğidi olan golf pantolonun boyu diz altındadır. Paaları ise dizin altından farklı materyallerle tutturulur jokey pantolonuna benzer, golf oynarken giyilir. Yürüyüş ve genel spor giyiminde popülerdir. pantolon boyları dönemlere göre değiğmiğtir. Günümüz deki golf pantolon boyları ayak bileklerine kadar uzamığtır.

Resim 47: Golf Pantolon

Kaynak: <https://soulofgolf.dagwoodgolf.com/post/60108713470/boyhoodmemories-bobby-jones-doing-some-tricks>

6.3.7. Gemici Pantolon

Uzun ve kısa eklinde farklı boylarda olup, paçaları dar veya bol olarak farklılık gösterir. Gemicilerin giydiği bir pantolon eğidir. Teknolojinin geliğmesi ile birlikte su geçirmeyen kumaÇlardan yapılmaya bağlanmığtır. Dnemim zelliklerine göre ekil değiğtirerek farklılağmığtır.

Resim 48: Gemici pantolon

Kaynak: Anonim

6.3.8. Hakama pantolon

Japon samuraylarının geleneksel pantolonudur. İlk başta, batılı kovboyların pantolonlarının üzerine giydiği koruyucu deriler (ceps) gibi, çalılıkların içinden ata binerken,bacakları korumak için giyilen ağır bir dığ giysisidir.

Günümüzde ise kyudo ve diğer savağ sanatlarını uygulayan erkek ve kadınlar tarafından giyilmektedir. Resim 49'da görüldüğü gibi temelde dört kareden oluğur iki ön,ve iki arka paası olan bele sarılan kemerine ve yan açıklıklara tutturulan derin pilelere sahiptir.(uygulamalı drapaj teknikleri,karolyn kiisel,2018, s.166)

Resim 49: Hakama pantolon

Kaynak: (uygulamalı drapaj teknikleri,karolyn kiisel 2018. s.166)

6.4. Bel Kesimlerine Göre Pantolon

Pantolonları bellerine göre dört ana başlık altında toplayabiliriz.

Bunlar (Resim 50) görölmektedir.

6.4.1. Yüksek Belli Pantolon

Kemeri bel üzerinden 1 inç (2,54cm) yüksekte olan pantolonlar 70 li yılların kıyafetleri gençlerin yılı diyebileceğimiz bir döneme aittir. Yüksek bellerin hakim olduğu bu yıllar gençliğin yeni tarzları olan punklar, hippiler ve skin headler bu dönemde doğmuştur.

6.4.2. Orta Yükseklikte Belli Pantolon

Kemeri tam belde olan pantolondur. Giyim açısından en rahat ve tam beli saran vücutta çekilsel bozukluklara yol açmayan ilk tasarım olan pantolon çeğididir.

6.4.3. Düşük Belli Pantolon

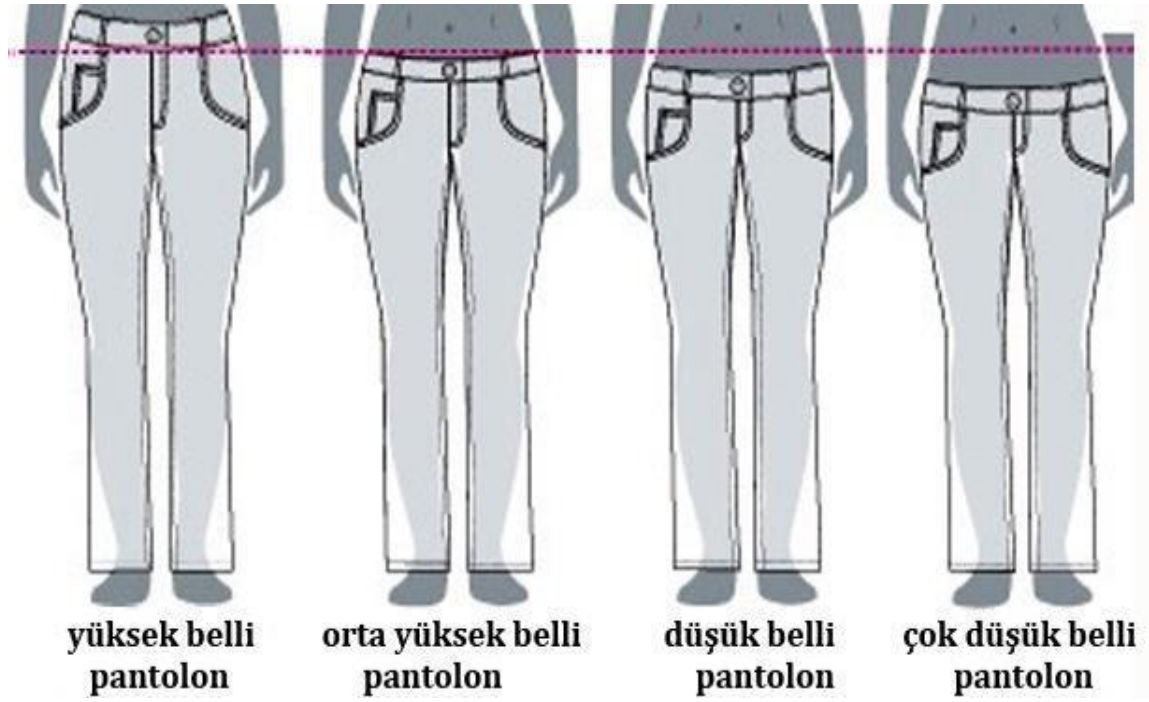
Kemeri genellikle 2-3 inç (5cm ile 7,5cm) göbek altındaki pantolon Günümüzde yoğunlukla gençler tarafından giyilmektedir. Daha çok kot kumağından yapılmaktadır. Düşük bel pantolonların hikayesi Amerika'nın hapisanelerinde ortaya çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki hapisanelerde zaman içerisinde intihar oranları hayli yüksek seviyelere ulaşmış. Mahkumların intihar etmek için genelde pantolon kemerlerini söküp intihar malzemesi olarak kullanmaları sebebiyle intiharların önüne geçmek için pantolon kemer kullanımı yasaklanmıştır. İntihar olaylarının sürekli haber yapılması halkada yansımıştır. Bu duruma tepki olarak zaman içerisinde sivil hayatta da bu tarz pantolonlar kullanılmaya başlanmıştır. Genç kesim arasında yeni bir moda akımı haline gelmiştir.

6.4.4. Çok Düşük Belli Pantolon

Kemeri göbek altında 3-5 inç (7,5cm ile 12,7cm), Düşük bel pantolonun sonrasında pantolon belleri daha da kısalmıştır. Kot kumağından yapılan Çok düşük bel pantolon her ne kadar gençler tarafından benimsenip sevilse de uzmanlara göre düşük bel pantolonlar sağlık açısından pek çok risk teçkil ediyor.

Düşük bel pantolon giyenlerin karÇı karÇıya kaldığı belirgin risklerden bir tanesi bel bölgesindeki ağırı yağlanmaya zemin hazırlıyor olmasıdır. Ayrıca yine düşük bel pantolonların sinir sıkıÇması olarak tabir edilen ve kasıkta uyuÇma ile kendini gösteren bir rahatsızlığa da yol açtığı belirtiliyor. Hapishane de baÇlayan bu moda akımı baÇka anlamlar içeriyordu pantolonun beli ne kadar düşük ise o kadar cinsel isteğinin olduğu anlamına geliyordu.

Bu durum hapishane hayatında bir çeÇit anlaÇma dili olarak kullanılıyor. Gsteklerini açıkça dile getiremeyen mahkumların baÇvurduğu bu anlaÇma biçimi o döneme ait Amerika gazete haberlerinde yer almaktadır.

Resim 50: Bellerine göre pantolon türleri

Kaynak: (<http://yazarkafe.hurriyet.com.tr>)

6.5. Pantolonda Kullanılan Kumaşlar

Pantolonda bir çok çeşit kumaş kullanılmaktadır. Pantolon da kullanılan ilk kumaş hayvan derilerinden elde edilen kumaşlardır. Kumaş Dokumacılığının icadı ile kumaşlar giderek çeşitlenmeye başlamıştır. Hayvansal kumaşlar (hayvanlardan elde edilen kumaşlar), Tarımsal kumaşlar (tarımdan elde edilen kumaşlar) ve sentetik kumaşlar (sanayi'nin gelişmesi ile kimyasal karışımı olan kumaşlar) dır.

İlk kumaş üretimi keten ile başlamıştır. Keten ilk olarak Antik Mısır'da yetiştirilmiş olduğu taş mezar resimlerinden de anlaşılmaktadır. (Değirmenci ve Çelik, 2013). Sonraki yıllarda yün kumaş dokumacılığı gelişmiştir. Yün tarih boyunca kumaşın önemli bir hammaddesi olmuştur. Arkeolojik kazılar yünden giysilerin 25 bin yıl öncesine kadar dayandığı söylenmektedir. Tarımla birlikte pamuklu kumaşlar elde edilmeye başlanmıştır.

Kumaş dokumacılığı yaygınlaştıkça kumaş çeşitleri de artmaya başlamıştır. Kumaş çeşitliliğinin artması farklı modellerin de üretilmesine olanak sağlamıştır. Pantolon üretiminde sınırlı olan kumaşlar yerini çok çeşitli kumaşlara bırakmaya başlamıştır. Dönemlere ve yaşanan olaylara göre kumaşlar önem kazanmış, kumaş renklerinin ve farklı kumaş çeşitlerinin ortaya çıkmasında da önemli rol oynamıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nda yaşananlardan etkilenerek yeşil renkte kanvas adı verilen bir kumaş üretimine başlanmıştır; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonrada popüler olan ve o zamanlar "k haki" olarak adlandırılan haki renkli üniformalar sayesinde ortaya çıkan kanvas pantolonlar, günümüzde de renk ve model çeşitleriyle giyimin en önemli kumaşları arasında yer almaktadır. İlk olarak 1867-1868 yıllarında Hindistan'daki İngiliz esirleri kurtarmak için konuşlanan İngiliz askerleri tarafından giyilen ve sıcak hava şartları nedeniyle rahat ve ince kumaşlardan yapılan koton üniformalar, 1890'lı yıllardaki sömürge paylaşımında ortaya çıkan Amerika, İspanya savaşı sırasında, kamuflej bir görüntü yaratması açısından seçilen haki rengi nedeniyle, k haki olarak anılmaya başlanmıştır. İlk, rahat ve uzun ömürlü olan kanvas pantolonlar, günümüzde lacivertten beje, yeşilden bordoya kadar geniş bir renk seçeneğine sahip olan, modern formlarıyla Çıklığın en önemli simgelerinden biri olmuştur. (www.hatemoglu.com/).

Pantolon Kemer Çeşitleri

Kemer beli çevreleyen deri, metal, kumaş ve benzeri materyallerden yapılan ucu toka ile tutturulan bel bağıdır. “Daha çok erkekler tarafından kullanılmış bir kuşam aracı olmakla beraber sonraları kadınlar arasında da yaygınlaşmıştır. Çeşitli nesnelere yapılan kemerler yapıldıkları maddelere göre değişir ve adlandırılır.

Kumaş kemerler

Madeni kemerler

Deri kemerler

Askılar

7.1.Kumaş kemerler

Yünden, İpekten veya bunların karışımından özel olarak yapılır. Bu tür kemerlerin çoğunun üzerlerinde, değerli madenler ve taşlarla işlenmiş nakışlar vardır. pantolonların, pardösülerin, mantoların, eteklerin kendi kumaşlarından yapılan kemerler vardır. Bunlar sadece yapıldığı giysi ile birlikte kullanılırlar.

7.2. Madeni kemerler

Bakır, gümüş, altın, pirinç gibi çeşitli ve değerli madenlerden yapılan kemerlerdir. Daha çok aksesuar olarak kullanılmaktadır. Kullanım sıklığı dönemlere göre değişiklik göstermiştir.

7.3. Deri kemerler

Çeşitli hayvan derilerinden yapılan deri kemerler, bütün ülkelerde kullanılan en yaygın kemer çeşididir. Yılan, timsah derisinden, manda, domuz derisine kadar, çeşitli hayvan derilerinden kemerler yapılmaktadır. (Meydan Larousse, Cilt 7, s:163)

Giysilere bağlı olarak veya giysilerden bağımsız olarak üretilirler. Kemerlerin moda olgusu nedeniyle biçim ve özellikleri değişebilir.

Korse kemerleri, kalça üstü kemerleri, etnik tarzdaki kemerler vs. günümüzde aksesuar tasarımında önemli bir yeri olan kemerler değişik tağlar, boncuklar, metaller ve kumağlarla süslenerek giysi bütünlüğüne etki sağlanmaktadır.

Resim 51: pantolon Kemerleri

Kaynak. <http://www.modakulubu.net/kemer-ve-bileklik-modasi.htm> (05.05.2013)

7.4. Askılar

Kemer yerine kullanılan, omuzlarından geçirmek suretiyle pantolonlarını birkaç yerinden tutturdukları ve pantolonun düğmesini engelleyen esnek bir tutturmalık olduğunu söyleyebiliriz. Sadece pantolonun düğmesini engellemek dışında özel bir aksesuar olarak kullanılır. Askılıkları Erkeklerin daha ağırlıklı olarak kullandıkları bilirse de kadınlarında kullandıkları az da olsa görülmektedir. Kemer gibi beli sıkı rahatsız eden bir aparat yerine kullanılması, belin rahat etmesini sağlamaktadır. pantolon askıları üretim şekillerine göre çeşitlendirilir.

- **Pantolon askı çeşitleri**

Düğmeli: Kullanmak için pantolonun içten kemer kısmına düğme dikilerek askı üzerindeki ilikler düğmelere takılarak kullanılır..

Kıskaçlı: ucundaki kıskaçlarla pantolon kemerine tutturularak kullanılır.

Resim 52: askılı pantolon giyen erkekler 1930''lu yıllar

Kaynak: <http://www.lapetitedolly.com/erkek-stil-pantolon-askisi/>

7.5. Kadın Kemerleri

Kadınların hayatına kemer 1900''lerin bağında ihtiyaç olmaktan çıkıp modaya dnĞmesi aksesuar olarak kullanılmaya bağlaması ile girmiğtir kadın kemerleri dönemlere ve modaya göre çok eğitlilik gstermiğtir. Zaman içerisinde neredeyse tüm malzemelerden kemerler yapılmıÇtır. Kadın giyiminin vazgeçilmez bir parçası olmuÇtur. 1997 yılında gerekleğen Eurovision arkı yarığmasında Türkiye''yi temsil eden Ėebnem paker ilk kez derece olarak nc olmuÇtur. Grup Etnik solisti olan yarığmacı Ėebnem Parker''in giydiği elbise ve metal kemer 90''lı yıllara damga vurmuğtur.

7.6. Erkek Kemerleri

Erkekler ilk dönemlerde bıçak ve silah tağımak için kemer kullandıkları bilinmektedir. Moda akımıyla birlikte kemeri bir tamamlayıcı ve aksesuar olarak kullanmaya devam

etmiŒlerdir. Kadın kemerleri çok çeŒitlilik gösterirken erkek kemerleri ise sade ve gösteriŒsiz olarak kullanılmaya devam edilmiŒtir. Kemerde marka deyiminin ortaya çıkması ile daha fazla anlam kazanmaya baŒlamıŒtır.

Sıradan bir pantolona (Coco Chanel) tasarım markası olan bir kemer takıldığında o pantolon sıradan olmaktan çıkıp artık bir ikon haline gelir.

7.7.. Günümüzde Pantolon

Günümüz modern dünyasında halen kadın erkek eŒitliđi konuŒulurken bazı lkelerde kadınlar halen yasaklarla karŒı karŒıyadır. Pantolon giymenin yasak olduğu bazı ülkelere aŒađıda yer verilmiŒtir.

Sudan'da kadınların "ıffetli" giyinmesi gerekiyor. Pantolon giyen çok sayıda kadının keyfi tutuklamalarla hapis ya da kırbaç cezasına çarptırıldığı biliniyor.

Malavi'de kadınların pantolon giyme yasağı 1994'de kaldırıldı ama pantolon giydiği için saldırıya uğrayan kadınlar dünya medyasına yansıyor.

Türkiye'de kadın milletvekillerinin Genel Kurul Salonu'nda pantolon giymesine olanak veren içtüzük düzenlemesi 2011'de gündeme getirilip geri çekildi. Kasım 2017'de kadın milletvekillerine yönelik pantolon yasağı kaldırıldı ve tüzüğe 'kadınlar etek ve ceket ya da pantolon ve ceket giyerler' ifadesi konuldu.

2013 yılında, Amerika BirleŒik Devletleri'nin New Jersey eyaleti sınırları içindeki bir sahil kentinde, dŒk belli kot pantolonlar giymek yasaklandı. Wildwood kentinin Belediye BaŒkanı Ernest Troiano, bu tür pantolon ve ortları giyen ve i amaŒırları görünen gençler nedeniyle turistlerden çok sayıda Œikayet aldıklarından dolayı yasaklandığını savunmaktadır. Yönetmeliğe göre, belden 7,5 santimetre daha dŒk pantolonlar giyilmesi yasak.

SONUÇ

Pantolon 4. yüzyıl'dan günümüze kadar olan tarihsel süreçte çok aşamadan geçmiştir. İlk doğa koşullarından korunmak için geliştirilen pantolonlar zamanla sadece örtünme amaçlı olmaktan çıkmış, statü, devrim, özgürlük, eğitimlik gibi kimliklere bürünmüştür. Pantolon insan hayatına girdiği ilk yıllarda sadece erkek giysisi olarak görülmüş, kadınların hayatına girmesine ön yargı ile bakılmıştır. Pantolonun kadın hayatına tamamen girmesi yüzyıllar sonrasına dayanmıştır.

Yağamsal koşulların değişmesi ve dünya genelinde toprak savaşlarının başlaması, kadın-erkek kimliğinin daha da belirgin hale gelmesi, erkek gücünün yanında kadın gücüne ihtiyaç duyulması ve kadının iş hayatına atılması, kadının kimlik arayışına girmesi ile giyim kuşamında da büyük değişimlere neden olmuştur. Bu değişimlerden en önemlisi kadının pantolon giymeye başlamasıdır.

Kadının pantolon giymeye başlaması ile birlikte biçimsel çeşitlilik ve kadının gereksinimleri, yaşam felsefeleri, sosyal-ekonomik ve kültür ortamına bağlı yapısal değişiklikler olduğu görülmüştür. Pantolon giymek isteyen kadınlar uzun zorlu yollardan geçmiş ve kadın hareketlerinin etkisiyle kadın bedeni özgürleşmiş ve toplum içinde daha fazla söz sahibi olmak isteyen modern kadınlar arasında pantolon giyimi hızla artmıştır. Gelişen toplumla birlikte moda terimi oluşmaya başlamış. Ünlü modacılar tarafından kadınların giyebileceği farklı pantolon tasarımları yapılmıştır.

Moda kavramı ile birlikte markalaşmaya başlayan pantolon sembolik, karakteristik ikonlara dönüşmüştür. Coco Chanel'in kadınlar için tasarladığı pantolonlar bunun en iyi örneğidir. Önemli bir tarihsel sürece sahip olan pantolon Kadının ve erkeğin temel giysisi haline gelmiş olsa da içerisinde bulunduğumuz 21. yüzyılda halen bazı ülkelerde pantolon giyilmesi kısıtlıdır.

KAYNAKÇA

ÖGEL, Bahaeddin (1978) “Türk Kültür Tarihine Giriş”, Ankara.

ÖGEL, Bahaeddin (1991) “Türk Kültür Tarihine Giriş”, Ankara.

Meydan Larousse, c.9, s. 9146.

AYHAN, Fatma (2002) “Mogolistan, Ulaanbaatar, Milli Tarih Müzesi”, Arastırma notları.

Büyük Larousse, c.11.

AYHAN, Fatma (2000) “Mogolistandaki Orhun Anıtları”, Arastırma notları.

KOÇU, Resat Ekrem (1969) “Türk Giyim Kusam ve Süslenme Sözlüğü”, Güncel Yayıncılık, 18.

AYHAN, Fatma (2013) Türk Giyim Kültüründe Pantolonun Gelişimi ve Dünya Giyim Kültürüne Etkisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, sayı: 37, Temmuz-Ağustos 2013.

Davis, Fred. *Moda, Kültür ve Kimlik*, (Çeviren: Özden Arıkan), Ğst.: Yapı Kredi Yay., 1997.

Sweeney, Diane. “Way To Go Indigo-Using Cellulase To Soften and Lighten Denim”, *American Biology Teacher*, 64(3), 2002: 202-207.

Crane, Diana. *Moda ve Gündemleri Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik*, (Çeviren: Özge Çelik), Ğst.: Ayrıntı Yay, 2003.

Orçan, Mustafa, *Osmanlı'dan Günümüze Modern Türk Tüketim Kültürü*, Ank.: Harf Eğitim Yay. 2008.

Kasapoğlu, Ziya, Doğum yeri Sungurlu ve doğum yılı 1948 olan emekli asker ile 28.10.2009 tarihinde Ankara'da yapılan görüşme notları. Derlemenin ses kayıtları P.K.A. arşivindedir.

Bilgin, Sevil, Doğum yeri Sungurlu ve doğum yılı 1960 olan öğretmen ile 10.1.2009 tarihinde İstanbul'da yapılan görüşme notları. Derlemenin ses kayıtları P.K.A. arşivindedir.

Ünal, Suat Doğum yeri Balıkesir ve doğum yılı 1958 olan öğretmen ile 10.1.2009 tarihinde İstanbul'da yapılan görüşme notları. Derlemenin ses kayıtları P.K.A. arşivindedir.

Akyol, Kasapoğlu Pınar. 2010. Küreselleşen Moda Bağlamında Blucin Kültürü Üzerine Bir Araştırma, Millî Folklor, Yıl 22, Sayı: 86, ss. 186-196.

Edman, Tuba. 2012. Tarihteki Yolculuğuna Hiç Kesintisiz devam Eden Ve Modern İnsanın Üniforması Haline Gelen Jean“ in Sırrı Ne?, <http://www.turkishny.com/tuba-edman/137-tuba-edman/107117-tarihteki-yolculuguna-hic-kesintisiz-devam-eden-ve-modern-insanin-uniformasi-haline-gelen-jean-in-sirri-ne>, Erişim Tarihi: 01.04.2014

Abakay, Sema. 2013. Kostüm Tarihi ve Tasarımı, Ders Notları.

<http://www.bianet.org/bianet/siyaset/6682-pantolonun-tarihi>

Koçu Ekrem Reçat, 1967. Türk giyim, kuşam, süslenme sözlüğü, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara.

Çivitli, Güle, Bulat, Fatma, 2008. Düşük Bel Pantolonun Bel Bölgesindeki şekil Değişikliğine Etkisi,

Dal, Vedat 1996. Klasik Erkek Pantolonunun Üretimini İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

www.tdk.gov.tr

<http://www.bugun.com.tr/pages/marticle.aspx?id=132374>

<http://www.modavetrend.com/keten-pantolon/>

<http://www.modavetrend.com/kumas-pantolon/>

MEGEP, 2007. Giyim Üretim Teknolojisi, Tekstil Lifleri, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

<http://yazarkafe.hurriyet.com.tr/Content/Index?contentUrl=http://www.giyimvemoda.com/bayan-pantolon-cesitleri-nelerdir.html>

Bard, Christine. 2012. Une Histoire Du Pantalon, (Çeviri: İsmail Yergüz) Sel Yayıncılık, İstanbul.

Chenoune, Farid. 1993. Des modes et des hommes. Deux siecles d“elegance masculine, Paris.

Pellegris, Nicole. 1989. “Pantolon”, Les Vetements de la liberte. Abecedaire des pratiques vestimentaires françaises de 1780 a 1800, Aix-en-Provence, Alinea.

Laver, James, 2002. Histoire de la mode et du costume (1969), Thames and Hudson, Paris.

<http://www.imza.com.tr/tr/qualities>

Mensucat, Özgür. T.y. Doğal Kumaçlar. <http://gabardinkumas.org/kumas-cesitleri.htm>. <http://tekstilmuhendisleri.blogspot.com.tr/2010/01/tekstil-sektorunde-kullanilan-kumas.html>

Toksöz, Mutlu ve Mezarıcıöz, Serin, 2013. Denim Kumaçlara Uygulanan Özel Yıkama Uygulamaları, Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 28(2) <http://www.temyad.com/app/kullanici-dosyalari/%C4%B0PEK.pdf>

Akçakoca P., 1999, “Denim kumaçlar ve indigo boyamacılığı”, Tekstil ve Konfeksiyon, No:2, ss. 136-143.

<http://www.knitdenim.com/02> mayıs 2013

Değirmenci, Züleyha, ÇELGK, Nihat, 2013. Örme Denim Kumaçların Tercih Edilmesi Üzerine Bir Araştırma, Tekstil Teknolojileri Elektronik Dergisi, Cilt: 7, No: 2, 2013 ss.16-26.

<http://gabardinkumas.org/gabardin-kumas-nedir.htm>

<http://www.mkatextile.com/dokuma-kumas-siniflandirmasi.php>

<http://intheseams.com/2011/07/the-classic-breton-stripe-a-must-for-summer/>

<http://acelebrationofwomen.org/2011/09/woman-of-action-gabrielle-coco-chanel/>

<http://kadincaturk.blogspot.com.tr/2010/12/pantolonun-radikal-devrimi.html>

http://tmagazine.blogs.nytimes.com/2011/09/07/lumiere-leg-work/?_php=true&_type=blogs&_r=0

<https://kremini.wordpress.com/2010/11/27/hangi-moda-hangi-yildan-geldi/>

<http://www.wilharris3.com/2013/04/the-length-of-spring.html>

Alphan Melis. 2009. Ha etek ha pantolon, sorun erkek beyninde, Milliyet Gazetesi Cadde eki, 03.08.2009.

Elle, 2010. Pantolon devrimi, Kasım 2010.

<http://www2.bianet.org/bianet/dunya/144104-fransa-da-kadinlar-resmen-pantolon-giyebilecek>

Hinnant, Lori. Hoots In Parliament: France Mulls Harassment Law, The Big Story, 24.04.2012.

<http://vitaminw.co/society/history-revolutionary-dangerous-pants>

Ankara Etnografya Müzesi Kütüphanesi, 9005. y. 15

Ankara Etnografya Müzesi Kütüphanesi, 8283, y.188.

- Yılmaz, Dilek. 2011. Osmanlı Dönemi 19. Yüzyıl Modası ve Değişimi, T.C. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Küçükerman, Önder., (1996). Türk Giyim Sanayininin Tarihi Kaynakları. İstanbul: Aksoy Grafik Dizgi Matbaacılık A.Ş
- Osman hamdi bey ve marie de laurnay (Çeviri: Erol Üyepazarcı) Sabancı Üniversitesi Yayın Tarihi: 1999 (1873) Yılında Türkiye'de Halk Giysileri: Elbise-i Osmaniyeye = Les costumes populaires de la Turquie en 1873
- Türkoğlu sebatin tarih boyunca anadolu'da giyim kuşam atılım kağıt ürünleri ve basım san. A.Ş İstanbul 2002
- Keisel Krolyn Uygulamalı drapaj teknikleri (2018) hayal peret yayın evi
- Apak, M.S., Gündüz, F.O., ve Eray, F.Ö. (1997). Osmanlı Dönemi Kadın Giyimleri. Ankara: GG Bankası Kültür Yayınları.
- Renda, G., (1980). Ankara Etnografya Müzesi'ndeki Minyatürlü Yazma ve Albümler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Deval, C.M., (1828). Deux Année á Constantinople et en Morée (1825-1826). Paris.
- Osmanoğlu, A., (1994). Babam Sultan Abdülhamid. İstanbul: Selçuk Yayınları.
- Umur, S., (1988). Kadınlara Buyruklar. Tarih ve Toplum. İstanbul: Gletişim Yayınları, 58, 205-207.
- Moltke, H.V., (1969). Moltke'nin Türkiye Mektupları. H. Örs (Çev). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kafadar,C., (1993). Tanzimat'tan Önce Selçuklu ve Osmanlı Toplumunda Kadınlar, Çağlar Boyu Anadolu'da Kadın: Sergi Kataloğu. İstanbul: Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Bulut, R., (1968). İstanbul Kadınlarının Kıyafetleri ve II. Abdülhamid'in Çarşafı Yasaklaması. Belgelerle Türk Tarihi Dergisi. İstanbul: Menteş Yayını, 8, 34-36. Saz, L., (1974). Haremin Geç Yüzü. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Barborosoğlu, Karabıyık Fatma. 1995. Modernleşme Sürecinde Moda ve Zihniyet, Öz Yayıncılık, İstanbul.
- Erdem, Yasemin Tümer ve Yiğit, Halime. 2010. Bacıyan-ı Rum'dan Günümüze Türk Kadınının İktisadi Hayattaki Yeri. GTO yayınları, İstanbul.

Atatürk gibi Beyefendi ve şık Olmak” Prof. Dr. Oktay Kadayıfçı Leyla Özkanoglu 2007

Bernard Lewis, Modern Türkiye'nin Doğuşu, (Çev. Metin Kıratlı), Ankara, 1991

Klaus Tuchelt, Rudolf Naumann, 18. yüzyıl Osmanlı Kıyafetleri ve Cemiyeti, İstanbul, 1965

Fatma Koç, Emine Koca, “Osmanlı Kanunlarında Giyim - Kuşam Yasakları”, Türk-İslam Medeniyeti

Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı:10/Yaz, 2010

Mustafa Orçan, Osmanlı'dan Günümüze Modern Türk Tüketim Kültürü, Ankara, 2004

Şerif Mardin, Türk Modernleşmesi, İstanbul, 1992

Emine koca 18. 19. Yüzyıl Osmanlı erkek modası, Türk İslam Medeniyeti Akademik araştırmalar dergisi sayı: 7/ kış, 2009

Mahmut Çevket Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafeti, Ankara, 1983

Helmuth Von Moltke, Türkiye Mektupları, (Çeviren: Hayrullah Örs), İstanbul, 1969

Emine Koca Osmanlıda Yapılan Kılık Kıyafete İlişkin Reformların Erkek Giysilerinin Biçimsel Özelliklerine Etkileri Konferans Bildirisi Haziran 2012

Gündoğmuş Buket , Modası Hiç Geçmeyen Kot Pantolonun İki Sınıfından

Hollywood Starlarına Yükselişinin İki Hikayesi 23 Mart, 11:45'te güncellendi.

<http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/AGAC-Saliha>

75 Yılda Değişen Yaşam Değişen İnsan Cumhuriyet Modaları Tarih Türkiye İK Bankası Vakfı Yayınları İstanbul Haziran 1999

Fogg Marnie Modanın Öyküsü (Çevirmen: Emre Gözgülü) Yayınevi : Hayalperest Yayınevi